T.C.
ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH
YÜKSEK KURUMU

ATAM BÜLTEN

1-31
EKİM
2026

Nutuk Külliyatı Projesi Tanıtım Özel Programı Gerçekleştirildi

Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı tarafından Cumhurbaşkanlığı Yatırım Programı kapsamında yürütülen "Nutuk Külliyatı Projesi"nin Tanıtım Özel Programı, 19 Ekim 2026 tarihinde Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yerleşkesi'nde, Kültür ve Turizm Bakanı Mehmet Nuri Ersoy'un katılımıyla gerçekleştirildi. DEVAMI SAYFA 23'TE

ATAM Başkanı Prof. Dr. Ahmet Kılınç XX. Türk Tarih Kongresi'ne Katıldı

12

ATAM Başkanı Prof. Dr. Ahmet Kılınç, Bern Büyükelçiliğinde Düzenlenen Cumhuriyet Bayramı Resepsiyonuna Katıldı

15

ATAM Başkanı Prof. Dr. Ahmet Kılınç'tan Anıtkabir Derneği Başkanı Emekli Tümgeneral Hıfzı Çubuklu'ya Ziyaret

13

Türk Kanunu Medenîsi ve Cumhuriyet Sergisi İsviçre'de Sergilendi

27

"Atatürk Orman Çiftliği'nin Tarihi" Eseri Genişletilmiş İkinci Baskısıyla Yayımlandı

30

Anıtkabir Mimari Proje Yarışması Sergisi Ziyarete Açıldı

25

Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı

2026

"Benim en büyük eserim,
Türkiye Cumhuriyeti'dir."

M. Atatürk

İÇİNDEKİLER

BAŞKANLIK MAKAMI

Millî Savunma Bakanı Danışmanı Dr. Enes Mert Demir'den ATAM Başkanı Prof. Dr. Ahmet Kılınç'a Ziyaret 08

Devlet Büyükleri Anıt Mezarlığı Daire Başkanı Doç. Dr. Güzin Çaykıran Bilici'den ATAM Başkanı Prof. Dr. Ahmet Kılınç'a Ziyaret 09

ATAM Başkanı Prof. Dr. Ahmet Kılınç'tan Yeditepe Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Mehmet Durman'a Ziyaret 10

ASBÜ Rektörü Prof. Dr. Musa Kazım Arıcan'a Ziyaret 11

ATAM Başkanı Prof. Dr. Ahmet Kılınç XX. Türk Tarih Kongresi'ne Katıldı 12

ATAM Başkanı Prof. Dr. Ahmet Kılınç'tan Anıtkabir Derneği Başkanı Emekli Tümgeneral Hıfzı Çubuklu'ya Ziyaret 13

ATAM Başkanı Prof. Dr. Ahmet Kılınç'tan Türkiye'nin Bern Büyükelçisi Şebnem İncesu'ya Ziyaret 14

ATAM Başkanı Prof. Dr. Ahmet Kılınç, Bern Büyükelçiliğinde Düzenlenen Cumhuriyet Bayramı Resepsiyonuna Katıldı 15

BİLİMSEL ETKİNLİKLER

Türk Kanunu Medenîsi ve Cumhuriyet Projesi 100. Yıl Özel Etkinliği Düzenlendi 17

Ankara Sempozyumu: Hafıza, Kimlik ve Mekân Düzenlendi 19

Türk Kanunu Medenîsi ve Cumhuriyet Sergisi Yeditepe Üniversitesinde Açıldı 21

Türk Kanunu Medenîsi ve Cumhuriyet Sergisi Marmara Üniversitesinde Açıldı 22

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETKİNLİKLER

Nutuk Külliyatı Projesi Tanıtım Özel Programı Gerçekleştirildi 23

Türk Kanunu Medenîsi ve Cumhuriyet Sergisi 15. Kez Ziyaretçilerle Buluştu 24

Anıtkabir Mimari Proje Yarışması Sergisi Ziyarete Açıldı 25

Türk Kanunu Medenîsi ve Cumhuriyet Sergisi İsviçre'de Sergilendi 27

YAYINLAR

"Atatürk Orman Çiftliği'nin Tarihi" Eseri Genişletilmiş İkinci Baskısıyla Yayımlandı 30

ATAM Dergisi'nde Tarihimize Işık Tutan Birçok Araştırma Yer Almaktadır 31

Cumhuriyetimizin İlanına Giden Tarihsel Süreci ATAM Dergisi'nden Okuyun! 32

ATATÜRK ANSİKLOPEDİSİ'NDEN

Atatürk Ansiklopedisi Gelişmeye Devam Ediyor 34

TÜRK DÜNYASI ANSİKLOPEDİSİ'NDEN

Türk Dünyası Ansiklopedisi'nde Madde Sayısı 388'e Ulaştı 36

FUARLAR

ATAM Yayınları Amasya Kitap Fuarı'nda Okuyucularla Buluştu 38

KURUM İÇİ FAALİYETLER

Türk Dünyası Ansiklopedisi Gelişmeye Devam Ediyor 40

İÇİNDEKİLER

KASIM AYINDA ATAM'DA

SivasTürk Kanunu Medenîsi ve Cumhuriyet Sergisi 16. Kez Ziyaretçilerle Buluşuyor 42

BİLİM KURULU ÜYELERİNDEN

Prof. Dr. Orhan Avcı 44

Prof. Dr. Tahir Kodal 50

Prof. Dr. Ayten Sezer Arığ 56

Prof. Dr. Bengül Bolat 58

Prof. Dr. İsmet Türkmen 62

Doç. Dr. Melikşah Aydın 66

HABERLEŞME ÜYELERİNDEN

Prof. Dr. Hüseyin Kalemli 69

Doç. Dr. Seda Bayındır Uluskan 72

1 BAŞKANLIK MAKAMI

Millî Savunma Bakanı Danışmanı Dr. Enes Mert Demir'den ATAM Başkanı Prof. Dr. Ahmet Kılınç'a Ziyaret

T.C. Millî Savunma Bakanlığı Bakan Danışmanı Dr. Enes Mert Demir, Atatürk Araştırma Merkezi (ATAM) Başkanı Prof. Dr. Ahmet Kılınç'ı makamında ziyaret etti.

Gerçekleştirilen görüşmede; Millî Mücadele dönemi, Cumhuriyet'in kuruluş süreci, Türk askerî tarihi ve Atatürk'ün askerî ve siyasi liderliği üzerine yürütülen araştırmalar ele alındı. Ayrıca, askerî tarih alanında bilimsel çalışmaların desteklenmesi, arşiv ve araştırma kaynaklarının değerlendirilmesi, ortak yayın projeleri, konferans, panel ve sempozyum gibi bilimsel etkinlikler aracılığıyla iki kurum arasında geliştirilebilecek iş birliği imkânları hakkında görüş alışverişinde bulunuldu.

Devlet Büyükleri Anıt Mezarlığı Daire Başkanı Doç. Dr. Güzin Çaykıran Bilici'den ATAM Başkanı Prof. Dr. Ahmet Kılınç'a Ziyaret

Devlet Büyükleri Anıt Mezarlığı Daire Başkanı Doç. Dr. Güzin Çaykıran Bilici, Atatürk Araştırma Merkezi (ATAM) Başkanı Prof. Dr. Ahmet Kılınç'ı makamında ziyaret etti.

Gerçekleştirilen görüşmede; Atatürk ve Cumhuriyet tarihi üzerine yürütülen araştırmalar, tarihî şahsiyetlerin hatıralarının yaşatılması, tarih bilincinin gelecek nesillere aktarılması ve iki kurum arasında gerçekleştirilebilecek bilimsel ve kültürel iş birlikleri ele alındı. Bu kapsamda ortak etkinlikler, konferanslar, sergiler ve yayın faaliyetleri üzerine görüş alışverişinde bulunuldu.

Ziyaret, günün anısına çekilen hatıra fotoğrafı ve ATAM yayınlarından oluşan hediye eser takdimiyle sona erdi.

ATAM Başkanı Prof. Dr. Ahmet Kılınç'tan Yeditepe Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Mehmet Durman'a Ziyaret

Ziyaret, günün anısına çekilen hatıra fotoğrafının ardından sona erdi.

Atatürk Araştırma Merkezi (ATAM) Başkanı Prof. Dr. Ahmet Kılınç, "Türk Kanunu Medenîsi ve Cumhuriyet Sergisi" kapsamında Yeditepe Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Mehmet Durman'ı makamında ziyaret etti.

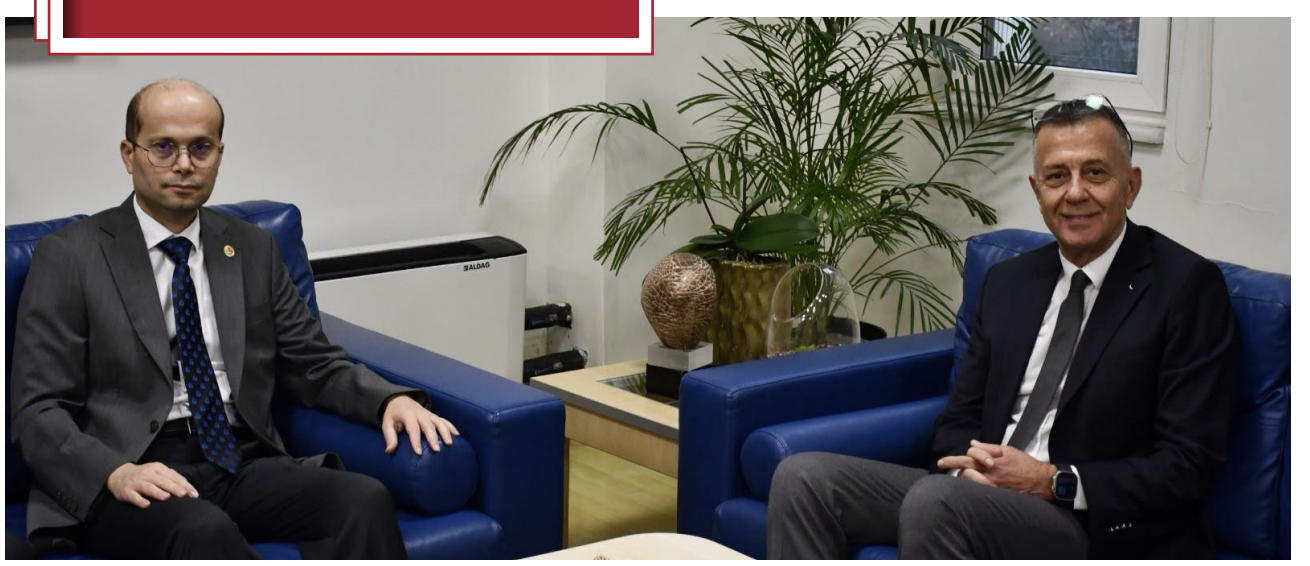

Ziyarette, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. O. Gökhan Antalya, ATAM Kütüphane Müdürü Dr. H. Aytuğ Tokur ve ATAM Yüksek Kurum Uzmanı Duygu Türker de hazır bulundu.

Görüşmede, Türk Kanunu Medenîsi'nin kabulünün 100. yılı kapsamında yürütülen çalışmalar ile kurumlar arası akademik iş birliğinin geliştirilmesine yönelik konular ele alındı.

ASBÜ Rektörü Prof. Dr. Musa Kazım Arıcan'a Ziyaret

Atatürk Araştırma Merkezi (ATAM) Başkanı Prof. Dr. Ahmet Kılınç, "Türk Kanunu Medenîsi ve Cumhuriyet Sergisi" ile "Türk Kanunu Medenîsi ve Cumhuriyet Paneli" kapsamında Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi (ASBÜ) Rektörü Prof. Dr. Musa Kazım Arıcan'ı makamında ziyaret etti. Ziyarette, ASBÜ Medeni Hukuk Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Hayrunnisa Özdemir de hazır bulundu.

Gerçekleştirilen görüşmede, Türk Kanunu Medenîsi'nin kabulünün 100. yıl dönümü dolayısıyla düzenlenen bilimsel ve kültürel etkinlikler ile Atatürk, Millî Mücadele ve Cumhuriyet tarihi alanlarında yürütülen akademik çalışmalar değerlendirildi. Ayrıca Atatürk Araştırma Merkezi ile Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi arasında akademik iş birliğinin güçlendirilmesi, ortak bilimsel etkinliklerin gerçekleştirilmesi ve yeni projelerin geliştirilmesine yönelik görüş alışverişinde bulunuldu.

Ziyaret, karşılıklı eser takdimi ve günün anısına çekilen hatıra fotoğrafının ardından sona erdi.

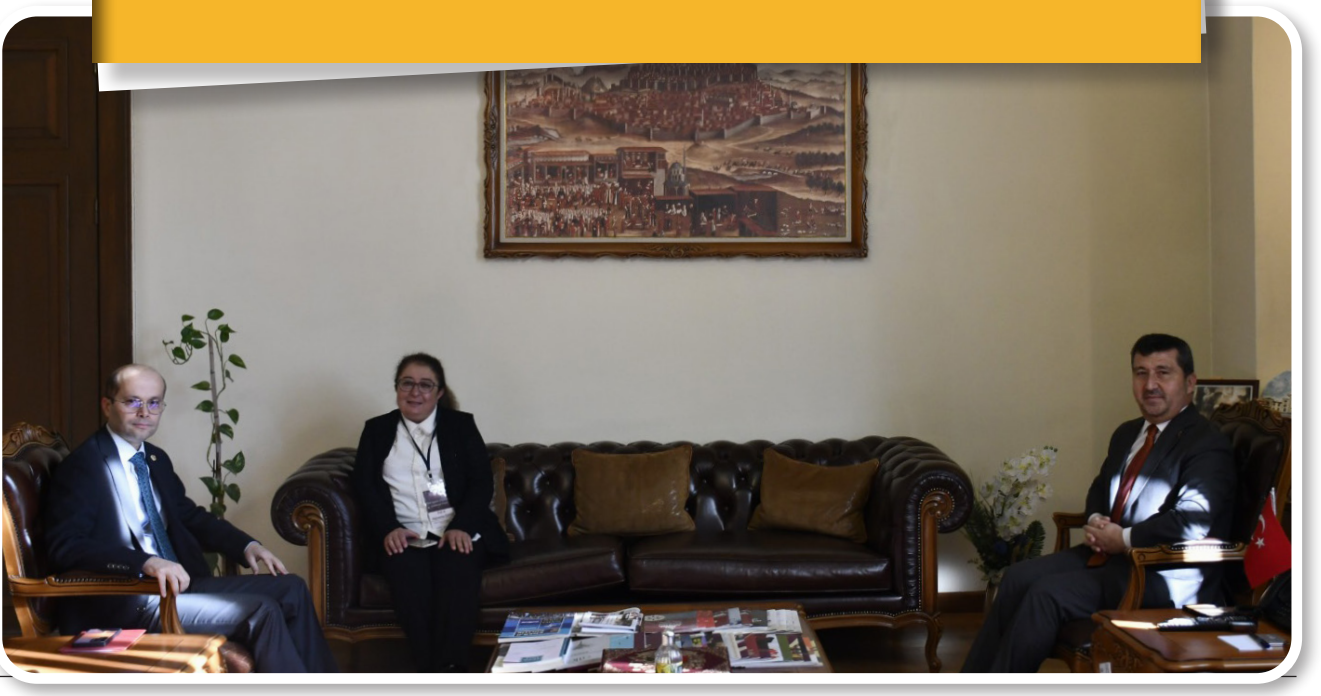

ATAM Başkanı Prof. Dr. Ahmet Kılınç XX. Türk Tarih Kongresi'ne Katıldı

Atatürk Araştırma Merkezi (ATAM) Başkanı Prof. Dr. Ahmet Kılınç, Türk Tarih Kurumu tarafından düzenlenen XX. Türk Tarih Kongresi'ne katıldı.

Kongrenin açılışı öncesinde gerçekleştirilen program kapsamında Prof. Dr. Ahmet Kılınç, Türk Tarih Kurumu ve Tarih Kongreleri Sergisi, Millî Mücadele Sergisi ve Alacahöyük Sergisi'ni gezdi. Sergilerde yer alan tarihî belge, fotoğraf ve materyaller hakkında bilgi alan Kılınç, Türkiye'nin tarihî ve kültürel mirasının tanıtılmasına yönelik çalışmaları inceledi.

XX. Türk Tarih Kongresi, farklı dönem ve alanlarda yürütülen tarih araştırmalarının bilim dünyasıyla paylaşılması ve akademik iş birliklerinin geliştirilmesi açısından önem taşıyor.

ATAM Başkanı Prof. Dr. Ahmet Kılınç'tan Anıtkabir Derneği Başkanı Emekli Tümgeneral Hıfzı Çubuklu'ya Ziyaret

Atatürk Araştırma Merkezi (ATAM) Başkanı Prof. Dr. Ahmet Kılınç, Anıtkabir Derneği Başkanı Emekli Tümgeneral Hıfzı Çubuklu'yu ziyaret etti.

Gerçekleştirilen görüşmede, Atatürk Araştırma Merkezi ile Anıtkabir Derneği arasında yürütülebilecek ortak çalışmalar ve karşılıklı iş birliği imkânları ele alındı.

Görüşmede ayrıca, ATAM tarafından hazırlanan "Anıtkabir Mimari Proje Yarışması Sergisi"nin Anıtkabir'de ziyarete açılmasının tarihî açıdan önemli bir aşama olduğu değerlendirildi. Serginin, Anıtkabir'in mimari tasarım sürecine ilişkin tarihî belgelerin kamuoyuyla buluşturulması ve kültürel mirasın gelecek nesillere aktarılması bakımından taşıdığı önem vurgulandı.

Ziyaretin sonunda Anıtkabir Derneği Başkanı Emekli Tümgeneral Hıfzı Çubuklu, ATAM Başkanı Prof. Dr. Ahmet Kılınç'a hediye takdim etti. Görüşmenin ardından Prof. Dr. Ahmet Kılınç, ATAM Bilim Kurulu üyeleri ve ATAM personeli ile günün anısına hatıra fotoğrafı çektirdi.

ATAM Başkanı Prof. Dr. Ahmet Kılınç'tan Türkiye'nin Bern Büyükelçisi Şebnem İncesu'ya Ziyaret

Atatürk Araştırma Merkezi (ATAM) Başkanı Prof. Dr. Ahmet Kılınç ve aralarında ATAM Bilim Kurulu asli üyesi Prof. Dr. İsmet Türkme'in de bulunduğu ATAM heyeti, Türk Kanunu Medenîsi ve Borçlar Kanunu'nun 100. yılı dolayısıyla İsviçre'nin Fribourg kentinde düzenlenen anma sempozyumuna katılmak ve "Türk Kanunu Medenîsi ve Cumhuriyet" sergisinin açılışını gerçekleştirmek üzere bulunduğu İsviçre'de, Türkiye'nin Bern Büyükelçisi Şebnem İncesu'yu ziyaret etti.

Ziyarette, Türkiye ile İsviçre arasındaki tarihsel ve kültürel ilişkiler, iki ülke arasındaki akademik iş birliğinin geliştirilmesi ve Cumhuriyet'in hukuk alanında gerçekleştirdiği dönüşümün uluslararası kamuoyuna tanıtılması konularında görüş alışverişinde bulunuldu. Ayrıca, Türk Medeni Kanunu'nun 100. yılı kapsamında gerçekleştirilen etkinlikler ile ATAM Başkanlığının tarih araştırmaları, bilimsel yayınları ve uluslararası tanıtım faaliyetleri hakkında değerlendirmeler yapıldı.

Görüşmenin sonunda Prof. Dr. Ahmet Kılınç tarafından Büyükelçi Şebnem İncesu'ya, Fribourg Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Pascal Pichonnaz'a ve Mahmut Esat Bozkurt tarafından kurulan Turquia 1912 Derneği Başkanı Orkun Özyurt'a hediye takdim edildi. Ziyaret, hatıra fotoğrafı çekimiyle sona erdi.

ATAM Başkanı Prof. Dr. Ahmet Kılınç, Bern Büyükelçiliğinde Düzenlenen Cumhuriyet Bayramı Resepsiyonuna Katıldı

Atatürk Araştırma Merkezi (ATAM) Başkanı Prof. Dr. Ahmet Kılınç, Türk Kanunu Medenîsi ve Borçlar Kanunu'nun 100. yılı kapsamında gerçekleştirdiği programlar dolayısıyla bulunduğu İsviçre'de, Türkiye'nin Bern Büyükelçisi Şebnem İncesu'nun daveti üzerine 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı münasebetiyle Büyükelçilikte düzenlenen resepsiyona katıldı.

2 BİLİMSEL ETKİNLİKLER

Türk Kanunu Medenîsi ve Cumhuriyet Projesi 100. Yıl Özel Etkinliği Düzenlendi

Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı tarafından Türk Kanunu Medenîsi'nin kabulünün 100. yıl dönümü kapsamında düzenlenen "Türk Kanunu Medenîsi ve Cumhuriyet Projesi 100. Yıl Özel Etkinliği", 12 Ekim 2026 tarihinde Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yerleşkesi'nde gerçekleştirildi.

Etkinlik, Yargıtay Birinci Başkanvekili Adem Albayrak, ATAM Başkanı Prof. Dr. Ahmet Kılınç, ilgili kurum başkanları ve temsilcilerinin katılımıyla "Türk Kanunu Medenîsi ve Cumhuriyet Sergisi"nin açılışıyla başladı.

Açılış konuşmaları ATAM Başkanı Prof. Dr. Ahmet Kılınç ve Yargıtay Birinci Başkanvekili Adem Albayrak tarafından gerçekleştirildi. Programda, Prof. Dr. Ahmet Kılınç'ın editörlüğünde hazırlanan "Türk Kanunu Medenîsi ve Cumhuriyet" adlı eser tanıtılarak aynı adlı belgeselin gösterimi yapıldı.

Prof. Dr. Mustafa Fadıl Yıldırım başkanlığında düzenlenen panelde, Türk Kanunu Medenîsi'nin tarihî gelişimi, hukuk sistemi üzerindeki etkileri ve Cumhuriyet'in temel ilkeleriyle ilişkisi akademik açıdan ele alındı.

Etkinlik, katılımcılara teşekkür belgelerinin takdimi ve hatıra fotoğrafı çekiminin ardından sona erdi.

Ankara Sempozyumu: Hafıza, Kimlik ve Mekân Düzenlendi

Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığının desteğiyle Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Keçiören Belediye Başkanlığı, Ankara Kalkınma Ajansı ve Halkbank iş birliğinde düzenlenen “Ankara Sempozyumu: Hafıza, Kimlik ve Mekân”, 13 Ekim 2026 tarihinde gerçekleştirildi.

"Atatürk ve Ankara Fotoğraf Sergisi"nin gezilmesiyle başlayan programda, Atatürk Araştırma Merkezi Başkanı Prof. Dr. Ahmet Kılınç'ın da aralarında bulunduğu kurum temsilcileri açılış konuşmalarını yaptı.

ATAM Başkanı Prof. Dr. Ahmet Kılınç, konuşmasında Ankara'nın Millî Mücadele ve Cumhuriyet tarihindeki önemine değinerek şehrin tarihî ve kültürel kimliğine dikkat çekti.

Açılış programının ardından gerçekleştirilen "Millî Mücadele ve Cumhuriyet" başlıklı oturumda Ankara'nın başkent oluşu, Mustafa Kemal Paşa'nın Ankara'ya gelişi ve Cumhuriyet dönemindeki toplumsal dönüşümüne ilişkin bildiriler sunuldu.

Türk Kanunu Medenîsi ve Cumhuriyet Sergisi Yeditepe Üniversitesinde Açıldı

Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı tarafından Cumhurbaşkanlığı Yatırım Programı kapsamında yürütülen "Türk Kanunu Medenîsi ve Cumhuriyet Projesi" çerçevesinde hazırlanan sergi, 15 Ekim 2026 tarihinde Yeditepe Üniversitesinde açıldı.

Serginin açılışı; Yargıtay Birinci Başkanvekili Adem Albayrak, Yeditepe Üniversitesi Kurucu ve Onursal Başkanı Bedrettin Dalan, Rektör Prof. Dr. Mehmet Durman, ATAM Başkanı Prof. Dr. Ahmet Kılınç ve akademisyenlerin katılımıyla gerçekleştirildi.

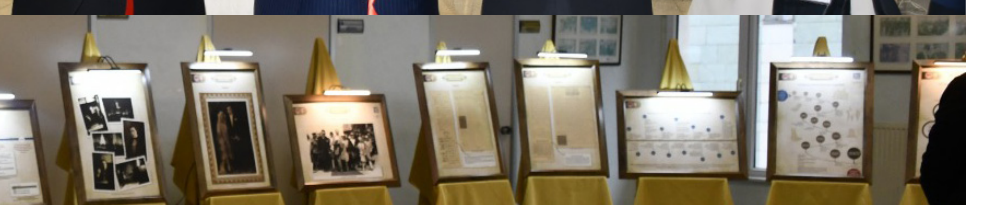

Açılışın ardından "Medeni Kanunumuzun 100. Yılı Sempozyumu" düzenlendi. ATAM Başkanı Prof. Dr. Ahmet Kılınç'ın moderatörlüğünde gerçekleştirilen oturumlarda, Türk Kanunu Medenîsi'nin tarihsel önemi ve Cumhuriyet'in hukuk alanındaki dönüşümüne katkıları ele alındı.

Türk Kanunu Medenîsi'nin kabul sürecini ve Cumhuriyet'in toplumsal dönüşümündeki yerini tarihî belgelerle ortaya koyan sergi, 16 Ekim 2026 tarihinde Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesinde ziyaretçilerle buluşmak üzere programını tamamladı.

Türk Kanunu Medenîsi ve Cumhuriyet Sergisi Marmara Üniversitesinde Açıldı

Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı tarafından Cumhurbaşkanlığı Yatırım Programı kapsamında yürütülen "Türk Kanunu Medenîsi ve Cumhuriyet Projesi" çerçevesinde hazırlanan sergi, 16 Ekim 2026 tarihinde Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesinde açıldı.

"Medeni Kanunumuzun 100. Yılı Sempozyumu" kapsamında gerçekleştirilen açılışa ATAM Başkanı Prof. Dr. Ahmet Kılınç, çeşitli üniversitelerden akademisyenler ve ATAM Bilim Kurulu üyeleri katıldı.

Sergi açılışının ardından Prof. Dr. Faruk Acar, Prof. Dr. O. Gökhan Antalya ve Prof. Dr. Ahmet Kılınç sempozyumun açılış konuşmalarını gerçekleştirdi. Bilimsel oturumlarda Türk Kanunu Medenîsi'nin tarihsel önemi ve hukuk sistemine katkıları ele alındı.

Sergide, Türk Kanunu Medenîsi'nin kabul süreci, tarihî arka planı ve Cumhuriyet'in toplumsal dönüşümündeki rolü çeşitli belge ve görseller aracılığıyla ziyaretçilere sunuldu.

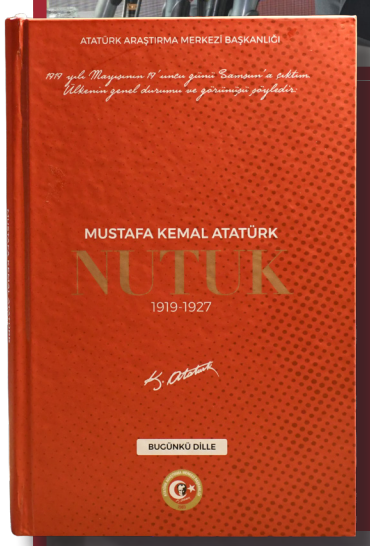

Nutuk Külliyatı Projesi Tanıtım Özel Programı Gerçekleştirildi

Program, hediye takdimi ve aile fotoğrafı çekiminin ardından sona erdi.

Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı tarafından Cumhurbaşkanlığı Yatırım Programı kapsamında yürütülen "Nutuk Külliyatı Projesi"nin Tanıtım Özel Programı, 19 Ekim 2026 tarihinde Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yerleşkesi'nde, Kültür ve Turizm Bakanı Mehmet Nuri Ersoy'un katılımıyla gerçekleştirildi.

Programda, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün Nutuk adlı eserinin farklı dillerde ve erişilebilir formatlarda hazırlanan özel baskıları ile nutuk.gov.tr ağ sayfası tanıtıldı.

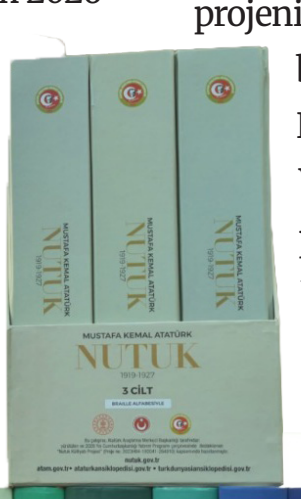

ATAM Başkanı Prof. Dr. Ahmet Kılınç, projenin kapsamı ve hedeflerine ilişkin bilgi vererek 20 Ekim 2026-20 Ekim 2027 döneminin "Nutuk Yılı" olarak değerlendirilmesinin planlandığını belirtti. Atatürk Yüksek Kurumu Başkanı Prof. Dr. Derya Örs, Nutuk'un tarihî ve bilimsel önemine dikkat çekerken Kültür ve Turizm Bakanı Mehmet Nuri Ersoy, eser kapsamında

düzenlenmesi planlanan konferanslara ilişkin açıklamalarda bulundu.

Nutuk'un gelecek nesillere aktarılması ve erişilebilirliğinin artırılması amacıyla yürütülen proje kapsamında hazırlanan sesli Nutuk, işaret dili ve Braille alfabesiyle Nutuk çalışmaları da katılımcılara tanıtıldı.

Türk Kanunu Medenîsi ve Cumhuriyet Sergisi 15. Kez Ziyaretçilerle Buluştu

Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı tarafından yürütülen ve 2026 yılı Cumhurbaşkanlığı Yatırım Programı kapsamında desteklenen “Türk Kanunu Medenîsi ve Cumhuriyet Projesi” çerçevesinde hazırlanan sergi, 21 Ekim 2026 tarihinde Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi’nde 15. kez ziyaretçilere açıldı.

Serginin açılışı; ATAM Başkanı Prof. Dr. Ahmet Kılınç, ASBÜ Rektörü Prof. Dr. Musa Kazım Arıcan ve akademisyenlerin katılımıyla gerçekleştirilen kurdele kesimiyle yapıldı. Açılışta konuşan Prof. Dr. Ahmet Kılınç, Türk Kanunu Medenîsi’nin Cumhuriyet’in hukuk alanındaki dönüşümündeki önemine ve bu tarihî mirasın gelecek nesillere aktarılmasına değindi.

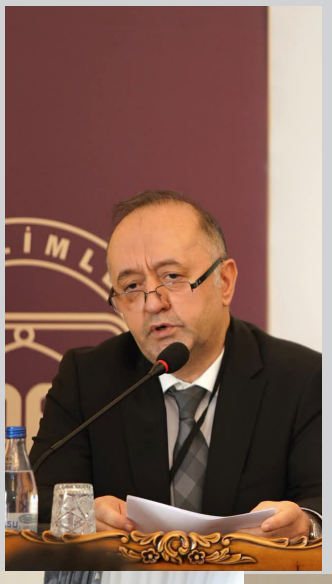

Küratörlüğünü Prof. Dr. Ahmet Kılınç, Arzu Güvenç Saygın, Duygu Türker Çelik ve Mücahit Said Sak’ın üstlendiği sergide, Türk Kanunu Medenîsi’nin tarihî arka planı ve kabul süreci; ATAM Özel Arşivi’nden fotoğraflar, yargı kararları ve Meclis yorumları eşliğinde ziyaretçilere sunuluyor.

Anıtkabir Mimari Proje Yarışması Sergisi Ziyarete Açıldı

Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı tarafından, Anıtkabir Komutanlığının ev sahipliğinde düzenlenen “Anıtkabir Mimari Proje Yarışması Sergisi”, 26 Ekim 2026 tarihinde Anıtkabir Sergi Salonu’nda gerçekleştirilen törenle ziyarete açıldı.

Açılışta konuşan ATAM Başkanı Prof. Dr. Ahmet Kılınç, kurumun faaliyetleri ve serginin önemi hakkında bilgi vererek Atatürk’ün tarihî mirasının ve Cumhuriyet değerlerinin gelecek nesillere aktarılmasına dikkat çekti. Nutuk Yılı kapsamında hazırlanan sergide yer alan 31 görselin ilk kez gün yüzüne çıkarıldığını belirtti.

ATAM Özel Arşivi’ndeki Anıtkabir Mimari Projesi Koleksiyonu’ndan hazırlanan sergide, 13 mimari projeye ait fotoğraf, teknik çizim ve krokilerden oluşan 82 görsel, 31 çerçeveli tablo hâlinde ziyaretçilere sunuluyor.

“Anıtkabir Mimari Proje Yarışması Sergisi”, 13 Kasım 2026 tarihine kadar Anıtkabir Sergi Salonu’nda 09.00-17.00 saatleri arasında ziyaret edilebilecek.

Türk Kanunu Medenîsi ve Cumhuriyet Sergisi İsviçre'de Sergilendi

ATAM Başkanı Prof. Dr. Ahmet Kılınç, ATAM heyetiyle birlikte, Türk Kanunu Medenîsi ve Borçlar Kanunu'nun 100. yılı dolayısıyla 28 Ekim 2026'da İsviçre'nin Fribourg kentinde düzenlenen "Türk Medeni Kanunu ve Borçlar Kanunu'nun 100. Yılı Anma Sempozyumu: Türk-İsviçre Ortak Bakış Açıları"na katıldı. Program kapsamında "Türk Kanunu Medenîsi ve Cumhuriyet" sergisinin açılışı da gerçekleştirildi.

Sempozyumun açılış konuşmaları; Fribourg Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Katharina Fromm, Türkiye'nin İsviçre Büyükelçisi Şebnem İncesu, İsviçre'nin Türkiye Büyükelçisi Guillaume Scheurer, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Ceren Zeynep Pirim,Fribourg Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Jacques Dubey, İsviçre Ulusal Meclis Başkanı Pierre-André Page ve Fribourg Kanton Meclisi Başkanı Bruno Marmier, tarafından gerçekleştirildi.

Sempozyum kapsamında konuşmasını yapan Prof. Dr. Kılınç, Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığının kuruluşu, çalışma alanları ve bilimsel faaliyetleri hakkında katılımcılara bilgi verdi. Kılınç, ayrıca serginin hazırlanış amacı ve içeriğini tanıtarak sergide mahkeme kararları, Meclis tutanakları, Atatürk'ün açıklamaları, fotoğraflar, ATAM Özel Arşivi'nden belgeler ve infografiklerin yer aldığını belirtti.

Fribourg Üniversitesinin tarihsel önemine dikkat çeken Kılınç, Mahmut Esat Bozkurt'un 1918'de üniversitenin Hukuk Fakültesinde doktora tezini tamamladığını hatırlattı. Türk Medeni Kanunu'nun 1926'da yürürlüğe girmesinin yalnızca bir kanun değişikliği olmadığını, toplumsal gelişim ve dönüşümün temel taşlarından birini oluşturduğunu vurguladı. Kılınç, Fribourg'da bulunmanın "bir asırlık ortak bir hukuk hafızasına" dayandığını ifade etti.

Türk Kanunu Medenîsi ve Cumhuriyet Projesi kapsamında hazırlanan sergi, "Türk Kanunu Medenîsi ve Cumhuriyet" projesi kapsamında ilk kez yurt dışında ve İngilizce olarak ziyaretçilerle buluşmasıyla uluslararası bir boyut kazanırken, tarihî öneme sahip Fribourg Kantonu Büyük Konsey Salonu'nda açılmasıyla da Türk hukuk tarihinin ve Cumhuriyet'in hukuk alanındaki dönüşümünün uluslararası kamuoyuna tanıtılmasına katkı sağladı.

3 YAYINLAR

"Atatürk Orman Çiftliği'nin Tarihi" Eseri Genişletilmiş İkinci Baskısıyla Yayımlandı

Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı tarafından yayımlanan, Prof. Dr. İzzet Öztoprak'ın hazırladığı "Atatürk Orman Çiftliği'nin Tarihi" adlı eser, genişletilmiş ikinci baskısıyla yeniden okuyucuların istifadesine sunuldu.

Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün tarım ve hayvancılığın geliştirilmesi, modern ziraat yöntemlerinin yaygınlaştırılması ve ülke ekonomisinin güçlendirilmesi hedefleri doğrultusunda kurulan Atatürk Orman Çiftliği'nin tarihini ele alan eser, arşiv belgeleri, tarihî fotoğraflar ve afişler ışığında hazırlandı.

İlk baskısı 2006 yılında yayımlanan eserin yeni baskısı, "Basında Atatürk Orman Çiftliği" başlıklı yeni bölümün yanı sıra genişletilen kaynaklar ve süreli yayınlarla zenginleştirildi. Eser, Cumhuriyet'in ilk yıllarındaki tarım politikalarına ve kalkınma hamlelerine ışık tutuyor.

ATAM Dergisi'nde Tarihimize Işık Tutan Birçok Araştırma Yer Almaktadır

Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, geçmişten günümüze Atatürk, Millî Mücadele, Türkiye Cumhuriyeti ve yakın dönem Türk tarihine ilişkin bilimsel çalışmaları yayımlamaya devam etmektedir.

Hüseyin Tosun'un "İtilaf Devletleri Son Birliklerinin 2 Ekim 1923 Tarihinde Türk Bayrağını Selamlayarak İstanbul'dan Ayrılışları" başlıklı çalışması dikkatlere sunulmaktadır.

Çalışmada; I. Dünya Savaşı sonrasında oluşan uluslararası gelişmeler, Mondros Ateşkes Antlaşması'nın ardından İstanbul'un işgali ve İtilaf Devletleri kuvvetlerinin İstanbul'dan ayrılış süreci ele alınmaktadır.

Makalenin tam metnine ve çalışma hakkında ayrıntılı bilgilere Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi'nin ağ sayfasından ulaşabilirsiniz.

https://atamdergi.gov.tr/ozet/672/tur

Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı olarak, Millî Mücadele ve Cumhuriyet tarihimizin farklı yönlerini bilimsel araştırmalarla ortaya koymaya ve bu alandaki çalışmalarımızı kararlılıkla sürdürmeye devam edeceğiz.

Cumhuriyetimizin İlanına Giden Tarihsel Süreci ATAM Dergisi'nden Okuyun!

Cumhuriyetimizin ilanı, Millî Mücadele'nin ardından şekillenen yeni Türk devletinin yönetim biçiminin açıkça ortaya konulması bakımından tarihimizin en önemli dönüm noktalarından biridir.

Hamza Eroğlu'nun "Türkiye Cumhuriyetinin İlânı" başlıklı makalesi, Cumhuriyet'in ilanına giden süreci, Birinci Büyük Millet Meclisinin tarihî rolünü ve Mustafa Kemal Paşa'nın Cumhuriyetin ilanına yönelik düşünce ve çalışmalarını ele alıyor.

Birinci Meclisin 1 Nisan 1923'te seçimlerin yenilenmesine karar vermesinden yeni Anayasa hazırlıklarına uzanan bu süreç, Cumhuriyetimizin hangi tarihsel ve siyasi şartlar içerisinde ilan edildiğini anlamak açısından önemli bilgiler sunuyor.

Cumhuriyetimizin kuruluş sürecine ışık tutan bu değerli çalışmayı ATAM Dergisi'nde okuyabilirsiniz.

https://atamdergi.gov.tr/ozet/996/tur

Atatürk ve Cumhuriyet tarihine ilişkin bilimsel çalışmaları okuyucularla buluşturmaya devam ediyoruz.

4

ATATÜRK ANSİKLOPEDİSİ'NDEN

Atatürk Ansiklopedisi Gelişmeye Devam Ediyor

Atatürk Ansiklopedisi'ne ulaşmak için QR kodu okutabilirsiniz

ANSİKLOPEDİDE YENİ

Son Eklenenler Tümü

5 Ekim 2026

MEHMET ŞERAFETTİN (KARACAN) BEY (1892-1986)

Asker, Burokrat, Milletvekili

MEHMET ŞERAFETTİN (KARACAN) BEY (1892-1986)(Asker, Burokrat, Milletvekili)Mehmet Şerafettin Bey 1892 yılında İstanbul'da doğmuştur. Babasının adı Ömer Lütfi, annesinin adı Rabia Kerame'dir. Harp Okulu...

Faysal Mayak

5 Ekim 2026

LONDRA HALKEVİ (1942-1950)

Cumhuriyet Dönemi Kültür Kurumu.

Cumhuriyet'in ilanından sonra Türkiye'de toplumsal ve kültürel dönüşümü hızlandırmak amacıyla kurulan Halkevleri, devlet ile toplum arasında bir etkileşim alanı oluşturan önemli kurumlardan biri olm...

Murat Turan

Mobil Uygulama

Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı tarafından hazırlanan Atatürk Ansiklopedisi, Atatürk, Millî Mücadele ve Türkiye Cumhuriyeti tarihine ilişkin bilimsel ve güvenilir bilgileri okuyucularla buluşturmaya devam ediyor.

Alanında uzman akademisyenlerin katkılarıyla hazırlanan ve 29 Ekim 2020 tarihinde dijital ortamda yayımlanmaya başlayan ansiklopedi, yeni maddelerle kapsamını genişletirken bilimsel niteliğini de güçlendiriyor.

Atatürk ve Cumhuriyet tarihine ilişkin bilgi birikimini dijital ortamda araştırmacıların ve kamuoyunun istifadesine sunan Atatürk Ansiklopedisi, güncellenen içeriği ve yeni katkılarla gelişimini sürdürüyor.

5

TÜRK DÜNYASI ANSİKLOPEDİSİ'NDEN

Türk Dünyası Ansiklopedisi'nde Madde Sayısı 388'e Ulaştı

Türk Dünyası Ansiklopedisi'ne ulaşmak için QR kodu okutabilirsiniz

ANSİKLOPEDİDE YENİ

Son Eklenenler Tümü

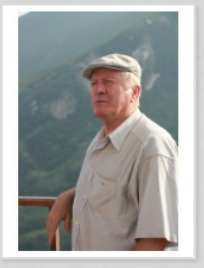

4 Kasım 2026

BADRUTDİN MAGOMEDOV

(1943-2017) Kumuk Türkü, Edebiyatçı Ve Şair.

Badrutdin Magomedov, şair ve yazar olarak yalnızca Kumuk edebiyatının ve Dağıstan şiirinin değil, Türk dünyasının da önde gelen temsilcilerinden biridir.Badrutdin Magomedov, 3 Ağustos 1943'te Dağıstan...

Serdar Oğuzhan Çaycıoğlu

4 Kasım 2026

MİR SEYİD SULTAN GALİYEV

Milli Komünizmin Kurucusu, Sosyalist Turan Devleti Projesinin Mimarı, Tatar Devlet Ve Siyaset Adamı

Sultan Galiyev, 13 Temmuz 1892 tarihinde Ufa Guberniyası, Sterlitamak uyezdi, Elimbetov (Kumaskal)'a bağlı Başkurt köyü Şipayevo'da dünyaya geldi. Babası Haydarali basit bir köy öğretmeniydi ve 12 çoc...

Emre Özsoy

Mobil Uygulama

4 Kasım 2026

30 Eylül 2026

Türk Dünyası Ansiklopedisi, Türk medeniyetinin tarihî ve kültürel birikimini dijital ortamda kayıt altına alarak gelecek nesillere aktarma amacı doğrultusunda çalışmalarını Ekim 2026 döneminde de kararlılıkla sürdürmüştür. 2026 yılına 311 yayımlanmış maddeyle başlayan Ansiklopedide, yıl boyunca yürütülen içerik geliştirme ve editöryal çalışmalar sonucunda madde sayısı 388'e ulaşmıştır

6

FUARLAR

ATAM Yayınları Amasya Kitap Fuarı'nda Okuyucularla Buluştu

Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı, 3-11 Ekim 2026 tarihleri arasında Amasya Bahçeleriçi Semt Pazarı'nda düzenlenen Amasya Kitap Fuarı'na katıldı.

Fuar süresince ATAM standında kurumun Atatürk, Millî Mücadele ve Cumhuriyet tarihi alanlarında hazırladığı bilimsel yayınlar okuyucuların beğenisine sunuldu. Ziyaretçiler, ATAM yayınlarını inceleme ve temin etme imkânı buldu. Katılım, kurumun bilimsel çalışmalarının ve yayınlarının daha geniş kitlelere ulaştırılmasına katkı sağladı.

7

KURUM İÇİ FAALİYETLER

Türk Dünyası Ansiklopedisi Çalışma Grubu 49 Sayılı Toplantısını Gerçekleştirdi

Türk Dünyası Ansiklopedisi, Türk medeniyetinin tarihî ve kültürel birikimini dijital ortamda kayıt altına alarak gelecek nesillere aktarma amacı doğrultusunda çalışmalarını Ekim 2026 döneminde de kararlılıkla sürdürmüştür. 2026 yılına 311 yayımlanmış maddeyle başlayan Ansiklopedide, yıl boyunca yürütülen içerik geliştirme ve editöryal çalışmalar sonucunda madde sayısı 388'e ulaşmıştır. Bu süreçte yalnızca madde sayısının artırılması değil; Türk dünyasının tarihini, kültürünü, edebiyatını, coğrafyasını ve düşünce hayatını farklı boyutlarıyla ele alan, bilimsel niteliği yüksek, kapsamlı ve dengeli bir içerik bütünlüğünün oluşturulması da öncelikli hedefler arasında yer almıştır.

Kullanıma açıldığı günden bu yana 112.531 erişime ulaşan Türk Dünyası Ansiklopedisi, artan içerik hacmi ve konu çeşitliliğiyle gelişimini sürdürmektedir.

Son dönemde yayımlanan Mir Seyid Sultangaliyev, Badrutdin Magomedov ve Nişancı maddeleri, Ansiklopedinin tarihî ve kültürel kapsamını genişleten yeni çalışmalar arasında yer almıştır. Bilimsel yayıncılık ilkeleri doğrultusunda yürütülen editöryal değerlendirme, yeni madde hazırlama, yazarlarla koordinasyon ve içerik geliştirme faaliyetleri belirlenen çalışma takvimi çerçevesinde devam etmektedir.

8

KASIM AYINDA ATAM'DA

SERGİ VE PANELİ

Türk Kanunu Medenîsi ve Cumhuriyet Sergisi 16. Kez Ziyaretçilerle Buluşuyor

17-18 Kasım 2026 Sivas

Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı tarafından hazırlanan "Türk Kanunu Medenîsi ve Cumhuriyet Sergisi", 16. kez ziyaretçilerle buluşmaya hazırlanıyor. Sergi, 17-18 Kasım 2026 tarihlerinde Sivas Cumhuriyet Üniversitesi 100. Yıl Kültür Merkezi'nde ziyaret edilebilecek.

Cumhuriyet'in hukuk alanında gerçekleştirdiği köklü dönüşümü ve Türk Kanunu Medenîsi'nin tarihsel önemini ele alan sergi, ziyaretçilerini bu önemli tarihsel süreci yeniden keşfetmeye davet ediyor.

9

BİLİM KURULU ÜYELERİNDEN

Bilim Kurulu Üyelerinden

Prof. Dr. Orhan Avcı tarafından “Türkiye Cumhuriyeti’nin İlanı” başlıklı bilgilendirici bir sosyal medya videosu hazırlandı.

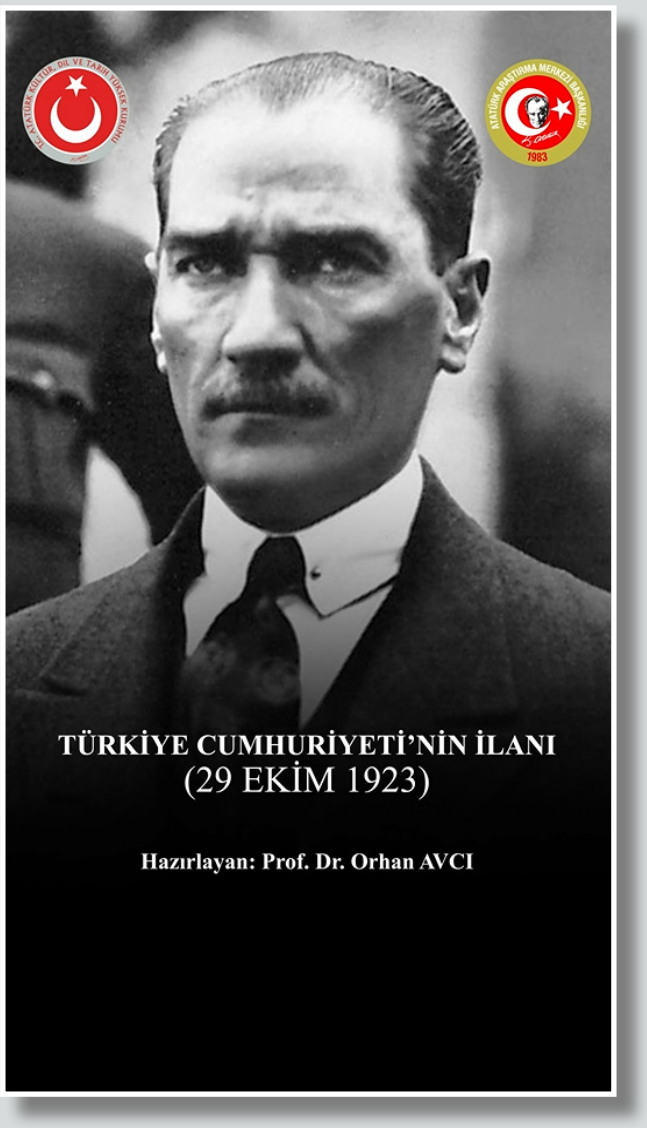

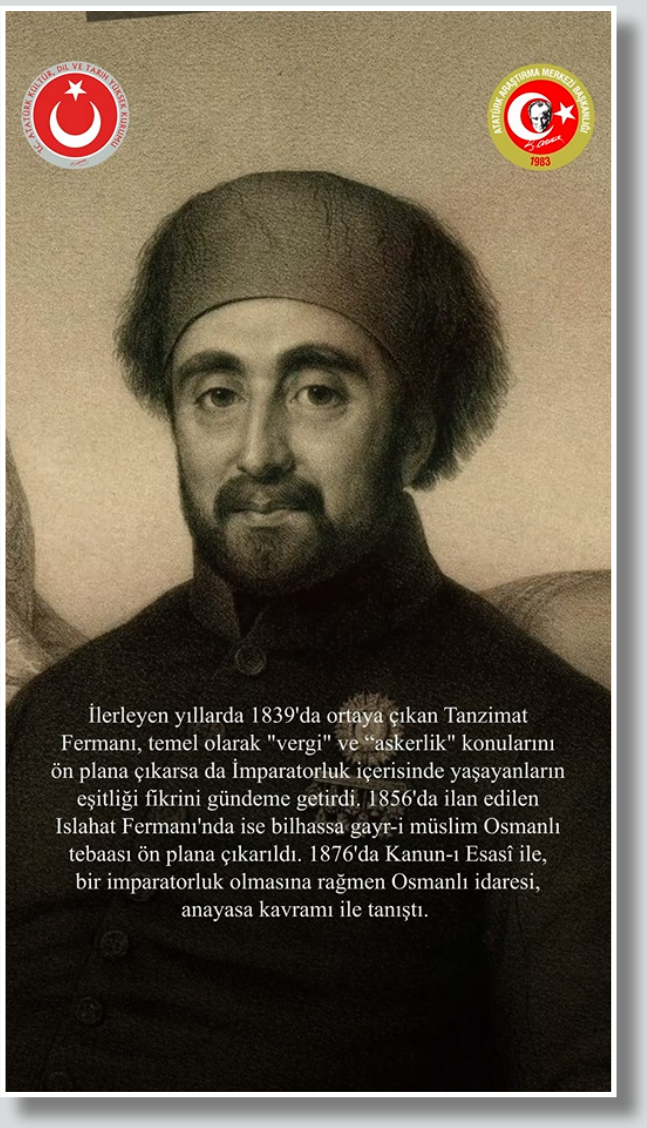

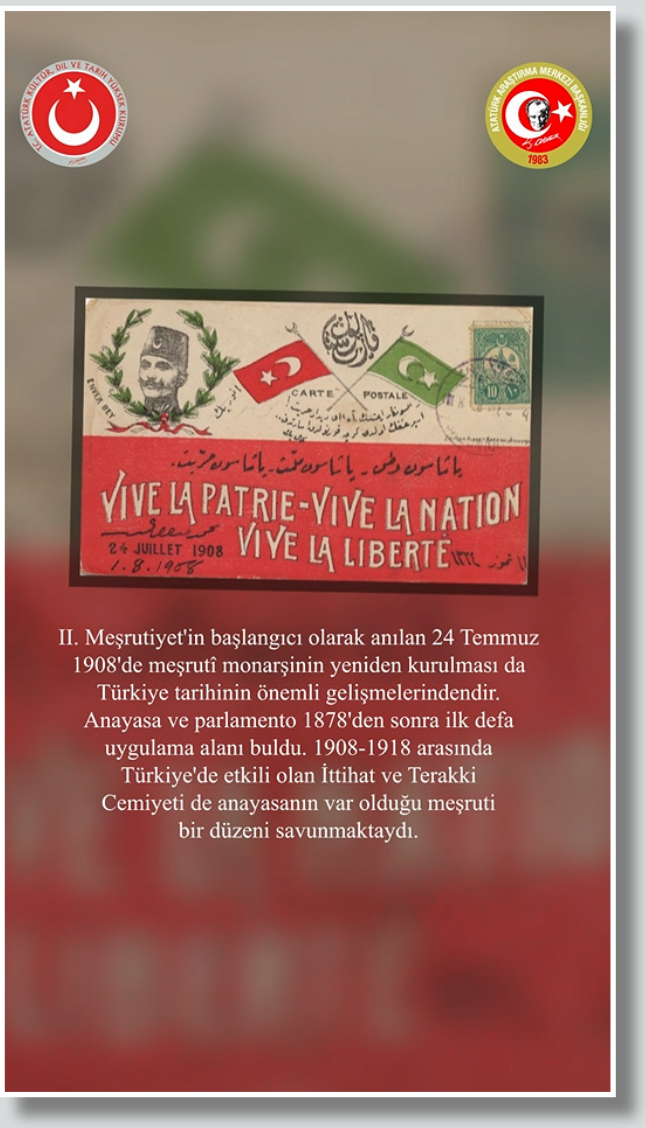

Osmanlı İmparatorluğu, 1912-1913 yılları arasında devam etmiş olan Balkan Savaşları sonunda Rumeli'deki varlığını kaybedince Anadolu'nun ön plana çıktığı bir devlet anlayışı doğdu.

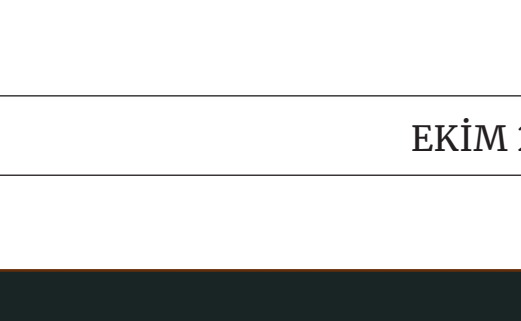

1914-1918 arasındaki Birinci Dünya Savaşı'nda ise Almanya ile olan savaş birlikteliği ile Anadolu'nun korunması genel anlayışının yansımalarının görüldüğü bir askerî hareketlilik yaşandı.

1918 Ekim'ine gelindiğinde Almanların Batı Cephesi'nde istedikleri sonucu elde edememiş olmaları nedeniyle, Osmanlı İmparatorluğu da dâhil olmak üzere, müttefikleri silahlı çatışmaları sonlandırmak için harekete geçtiler. 30 Ekim 1918 tarihli Mondros Mütârekenamesi'yle askerî çatışmaların durdurulduğu bir dönem başlamışsa da İngilizler çoğunlukla mütarekeyi ihlal ettiler ve 15 Mayıs 1919'da İzmir'in Yunanlılarca işgal edilmesi Mustafa Kemal Paşa'nın şahsında Millî Mücadele'nin başlamasını sağladı.

Mustafa Kemal Paşa, İzmir'in işgalinden bir gün sonra 9. Ordu Müfettişi olarak Anadolu'ya hareket etmesi ile Osmanlı yönetiminin iflasından kaynaklanan siyasi, askerî ve diplomatik boşluğun millet adına yeni bir anlayışla doldurulması sağlandı.

Anadolu'daki faaliyetlerinde millî hâkimiyetin ortaya çıkıp yerleşmesi için yollar deneyen Paşa'nın, Samsun'a gelmesinden on gün sonra Havza'da yayınladığı genelgede İzmir'in ve Manisa'nın işgalinin gelecekteki tehlikeyi açıkça hissettirdiği söylendi.

22 Haziran 1919 tarihli Amasya Genelgesi'nde ise vatanın bütünlüğünün ve milletin geleceğinin tehlikede olduğu belirtildi. Merkezî Hükûmet'in İtilaf Devletlerinin etkisi ve kontrolü altında tutuklu bulunduğundan bahsedilerek bu durumun, milleti yok olmuş gibi tanıttığı belirtildi. "Milletin istiklalini yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır." ilkesi benimsendi ve bu millî arzu üzerine, Sivas'ta ulusal bir kongre toplanması kararlaştırıldı.

Mustafa Kemal Paşa'nın Anadolu'da 1919'daki faaliyetlerinden biri de Erzurum Kongresi'ne katılmasıdır. 7 Ağustos 1919'da ortaya konulan Kongre Beyannamesi'nde, İstanbul'daki Hükûmet'in hiçbir millî iradeye dayanmadığı belirtildi. Hükûmet'in, meydana gelen elem ve facialara çare olamayacağının anlaşıldığı söylendi. Bundan sonra da karşılaşılabilecek durumlarda, Hükûmet'in daha fena ve kabul edilemeyecek kararlara baş eğmesinden büyük endişe duyulduğu belirtildi.

Türk Millî Mücadelesi'nin dönüm noktalarından biri olan Sivas Kongresi'nde de vatan ve milletin korunup bütünlüğünün sağlanması için her türlü tedbirin alındığı ilan edildi. 11 Eylül 1919'da yayınlanan beyanname ile İstanbul Hükûmeti'nin ve onun oluşmasını sağlayan iradenin yetkilerini millete devrettiğinin işaretleri verildi.

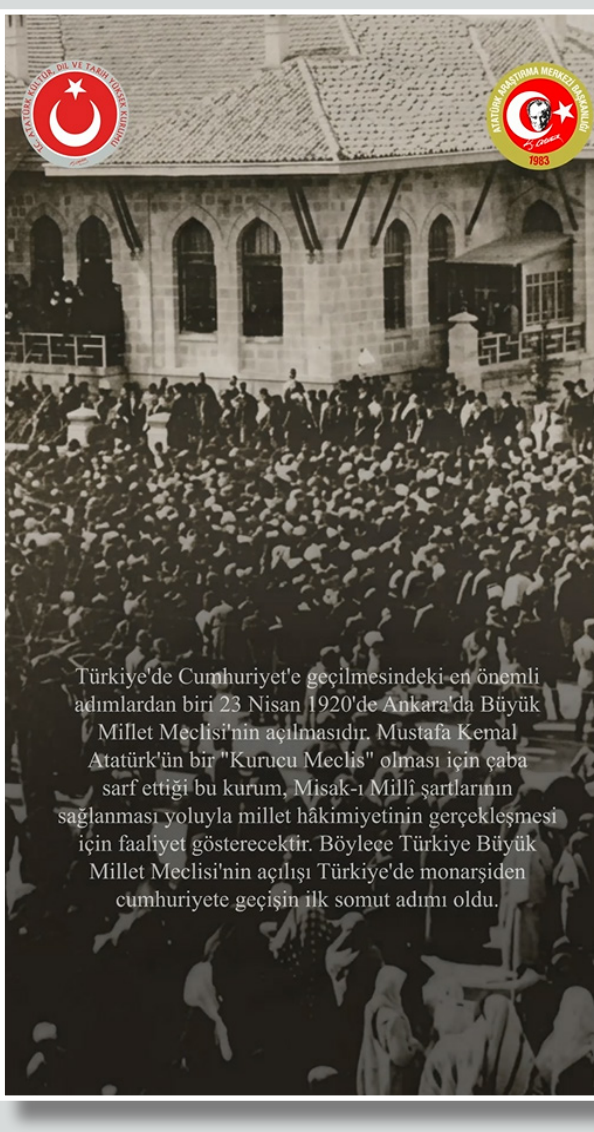

Türkiye'de Cumhuriyet'e geçilmesindeki en önemli adımlardan biri 23 Nisan 1920'de Ankara'da Büyük Millet Meclisi'nin açılmasıdır. Mustafa Kemal Atatürk'ün bir "Kurucu Meclis" olması için çaba sarf ettiği bu kurum, Misak-ı Millî şartlarının sağlanması yoluyla millet hâkimiyetinin gerçekleşmesi için faaliyet gösterecektir. Böylece Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılışı Türkiye'de monarşiden cumhuriyete geçişin ilk somut adımı oldu.

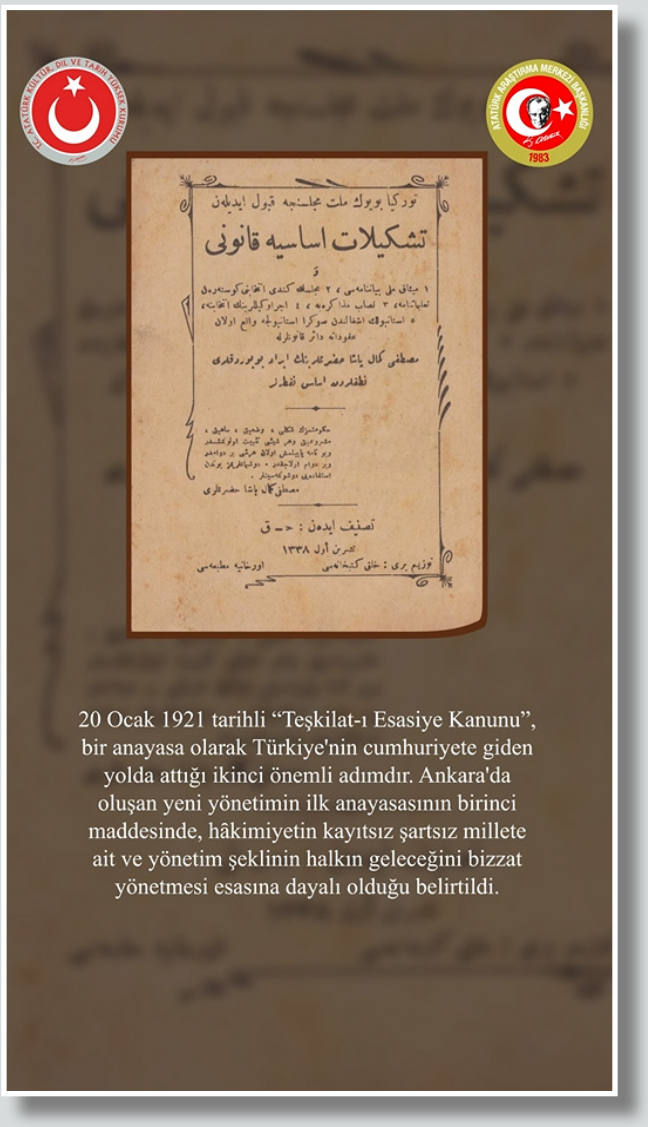

20 Ocak 1921 tarihli "Teşkilat-ı Esasiye Kanunu", bir anayasa olarak Türkiye'nin cumhuriyete giden yolda attığı ikinci önemli adımdır. Ankara'da oluşan yeni yönetimin ilk anayasasının birinci maddesinde, hâkimiyetin kayıtsız şartsız millete ait ve yönetim şeklinin halkın geleceğini bizzat yönetmesi esasına dayalı olduğu belirtildi.

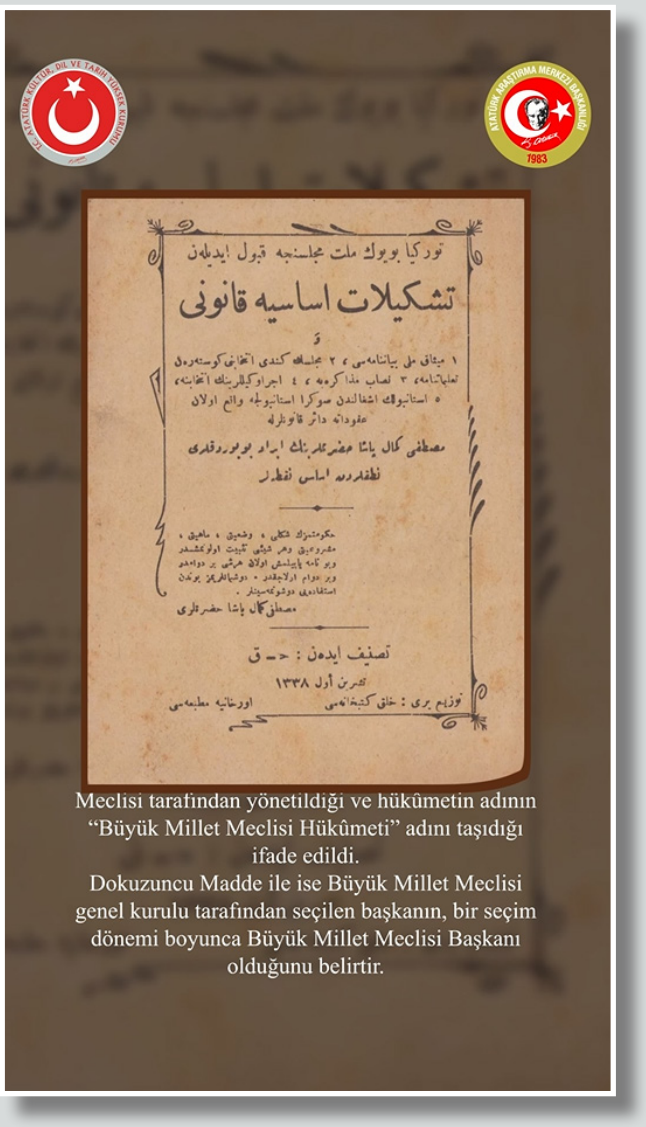

Meclisi tarafından yönetildiği ve hükûmetin adının "Büyük Millet Meclisi Hükûmeti" adını taşıdığı ifade edildi.
Dokuzuncu Madde ile ise Büyük Millet Meclisi genel kurulu tarafından seçilen başkanın, bir seçim dönemi boyunca Büyük Millet Meclisi Başkanı olduğunu belirtir.

İstanbul'daki yönetim, İtilaf Devletlerince Lozan Barış Antlaşması görüşmelerine davet edilince Türkiye'de rejim değişikliğine giden yolda en önemli gelişmelerden biri daha yaşandı. 1 Kasım 1922'de yapılan oylama ile saltanat, hilafetten ayrılarak kaldırıldı ve Sultan VI. Mehmet Vahdettin'in sultanlığı sona erdi. Böylece İstanbul'un 16 Mart 1920'de İngilizler tarafından işgali ile birlikte Osmanlı Hükûmeti ve Devleti tarihe karışmış olarak kabul edildi.

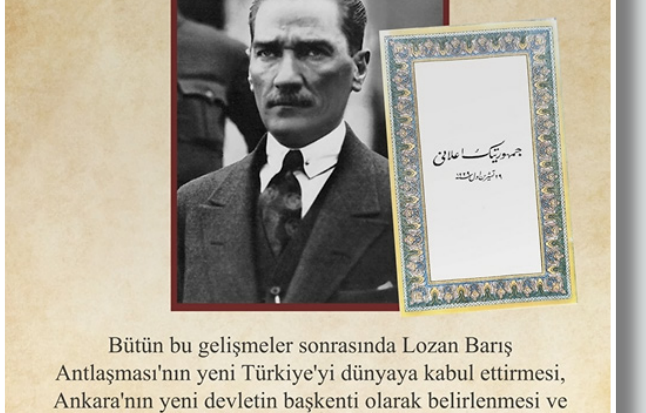

Bütün bu gelişmeler sonrasında Lozan Barış Antlaşması'nın yeni Türkiye'yi dünyaya kabul ettirmesi, Ankara'nın yeni devletin başkenti olarak belirlenmesi ve o sırada ortaya çıkan hükûmet kurma sorununun çözülmek istenmesi ile birlikte rejimin Cumhuriyet'e geçişi için uygun zemin oluşmuş oldu.
Bu doğrultuda, 29 Ekim 1923'te Cumhuriyet ilan edildi ve aynı gün 1921 Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nun bazı maddelerinin düzenlenmesine dair çıkartılan kanunla altı madde anayasaya eklendi. İlk maddede hâkimiyetin kayıtsız, şartsız millete ait olduğu tekrar edildi. Yönetim şeklinin halkın geleceğini bizzat belirlemesi esasına dayalı olduğu söylenerek Türkiye Devleti'nin hükûmet şeklinin "Cumhuriyet" olduğu belirtildi.
İkinci Maddede, Türkiye Devleti'nin dininin İslam ve resmî dilinin Türkçe olduğu ifade edildi.

1921 Anayasası'nın 10. Maddesi'nde ise Türkiye Cumhurbaşkanı'nın Türkiye Büyük Millet Meclisi genel kurulu tarafından ve kendi üyeleri arasından, bir seçim dönemi için seçildiği açıklandı. Başkanlık görevinin yeni cumhurbaşkanının seçilmesine kadar devam edeceği ve yeniden seçilmenin uygun olduğu belirtilmiştir.
Cu

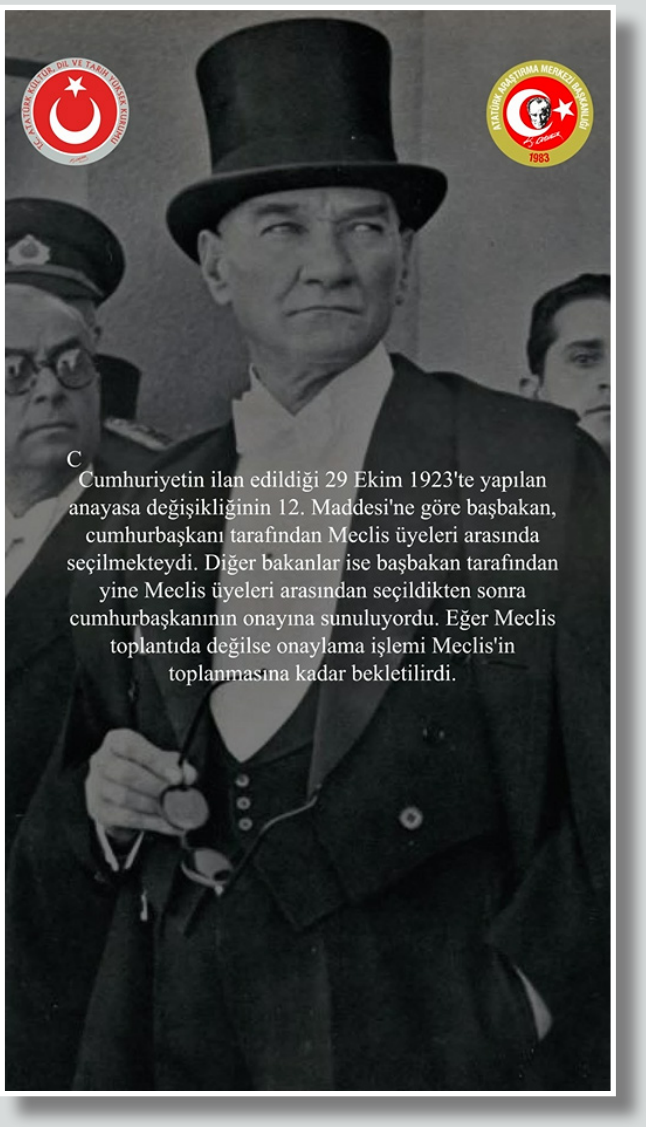
C
Cumhuriyetin ilan edildiği 29 Ekim 1923'te yapılan anayasa değişikliğinin 12. Maddesi'ne göre başbakan, cumhurbaşkanı tarafından Meclis üyeleri arasında seçilmekteydi. Diğer bakanlar ise başbakan tarafından yine Meclis üyeleri arasından seçildikten sonra cumhurbaşkanının onayına sunuluyordu. Eğer Meclis toplantıda değilse onaylama işlemi Meclis'in toplanmasına kadar bekletilirdi.

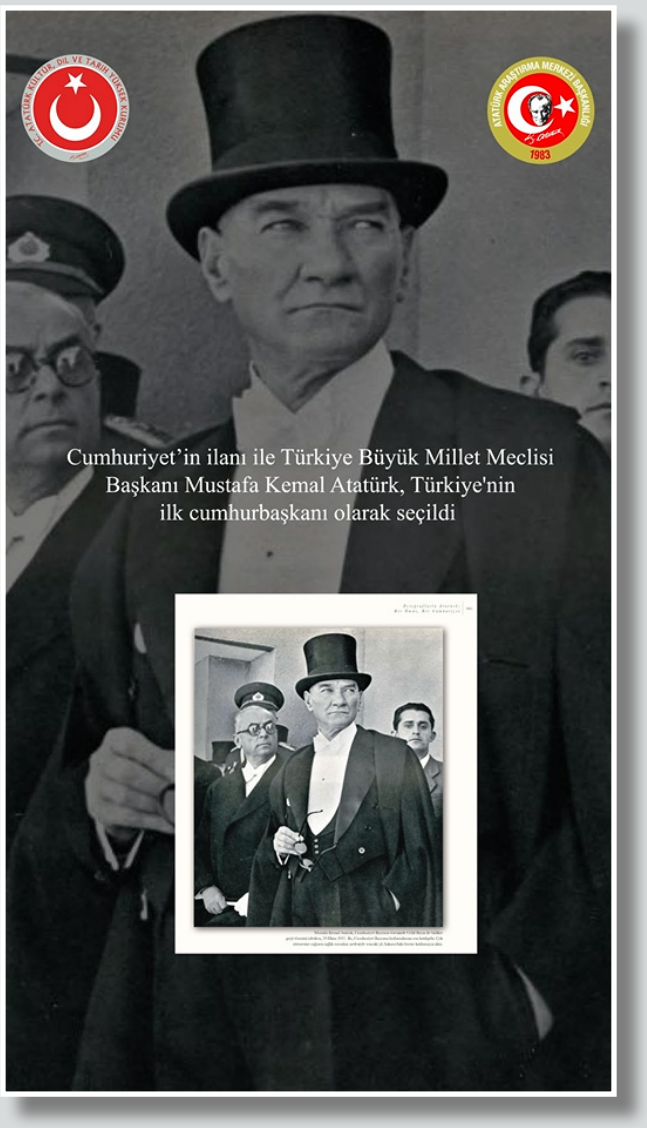
Cumhuriyet'in ilanı ile Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Mustafa Kemal Atatürk, Türkiye'nin ilk cumhurbaşkanı olarak seçildi

Türkiye'de Cumhuriyet rejiminin yerleşmesindeki son gelişme de 3 Mart 1924'te halifeliğin kaldırılması olmuştur. Bu kanunla hanedan üyeleri yurt dışına çıkartıldılar. Böylece devletin temsil edilmesi hususunda tüm haklar ve yetkiler Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde toplandı.

İçeriğe ulaşmak için QR kodu okutabilirsiniz

ATATÜRK ARAŞTIRMA MERKEZİ BAŞKANLIĞI
1983

Bilim Kurulu Üyelerinden

Atatürk Araştırma Merkezi (ATAM) Bilim Kurulu Asli Üyesi Prof. Dr. Tahir Kodal, Mondros Mütarekesi'nin tarihî sürecini ve Türk tarihindeki önemini ele alan bilgilendirici bir sosyal medya paylaşımı hazırladı.

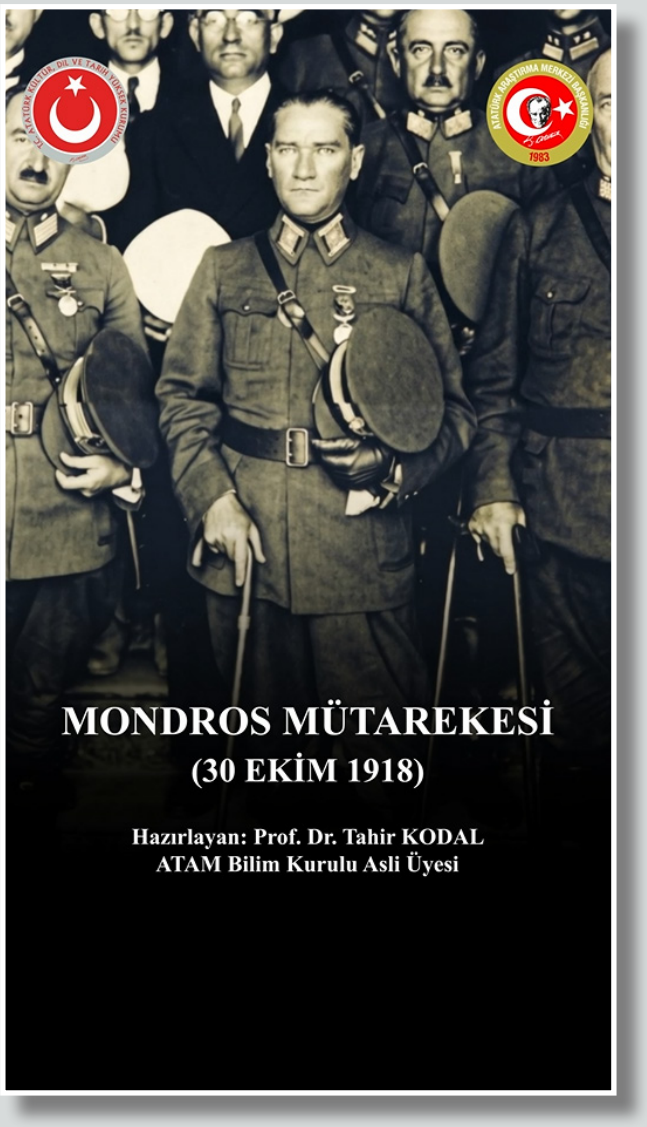

MONDROS MÜTAREKESİ
(30 EKİM 1918)

Hazırlayan: Prof. Dr. Tahir KODAL
ATAM Bilim Kurulu Asli Üyesi

İngiltere, Fransa gibi dünya politikasına yön veren merkez güçler açısından I. Dünya Savaşı'nın nedenlerinden biri de Osmanlı Devleti'nin yıkılması, topraklarının paylaşılması, enerji bölgelerinin ele geçirilmesi, boğazlar gibi önemli yerlerinin denetim altına alınması olmuştur. Ayrıca belli bir süre sonra Türk sorunu haline dönüşen, Türkleri geldikleri bozkırlara geri göndermek, gönderilemiyorlarsa da Türkiye'de imha etmek, etkisiz hâle getirmek noktasına varan "şark meselesi"ni kendi lehlerine çözme çabası da savaşın nedenleri arasında kendisine yer bulmuştur. Osmanlı Devleti İtilaf Devletlerinin yanında savaşa girmek istemesine karşın, onların yanında yer alamamış, Almanya'nın başını çekmiş olduğu İttifak Devletlerinin yanında savaşa girmek durumunda kalmıştır.

28 Temmuz 1914'te Avrupa merkezli başlayıp Amerika'dan Uzakdoğu'ya kadar genişleyen, çok sayıda devlet ve toplumu derinden etkileyen I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti Çanakkale ve Kûtül'amâre örneğinde olduğu üzere önemli zaferlere imza atmıştır.

Çanakkale - Kûtül'amâre

Ancak I. Dünya Savaşı, Amerika Birleşik Devletlerinin İtilaf Devletleri yanında savaşa girmesinin ardından, 1918 sonbaharına doğru hızlı bir şekilde İtilaf Devletleri lehine gelişmeye başlamıştır. İtilâf Devletleri ordusunun 15 Eylül 1918'de Makedonya'da Bulgarlara karşı başlattığı ileri harekât sonrasında Bulgaristan savaştan çekilmiştir.

Bu gelişmenin ardından, Osmanlı Devleti ile Almanya arasındaki bağlantı ortadan kalkmış, Avusturya-Macaristan'ın ve Almanya'nın barış girişiminde bulunması üzerine Osmanlı Devleti de Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Wilson'un 8 Ocak 1918'de Kongre'ye sunduğu on dört maddelik barış programı ve 27 Eylül 1918'de verdiği demeçte ortaya koyduğu prensipler çerçevesinde müzakerelere başlamaya istekli olduğunu bildirmiştir.

Başkan Woodrow Wilson

Padişah Vahdettin

İktidardaki Talat Paşa Hükûmeti 8 Ekim 1918'de istifa etmiş, Padişah Vahdettin'den Hükûmet'i kurma görevini alan Tevfik Paşa'nın bu konuda başarısız olması üzerine Ahmet İzzet Paşa Hükûmet'i kurmuş, başlayan mütareke görüşmelerini devam ettirmiştir.

Ahmet İzzet Paşa

General V. F. Townshend

İngiltere ile görüşülmesi için Kûtül'amâre'de esir alınan ve esirlik günlerini Büyükada'da geçirmekte olan General V. F. Townshend ile iletişime geçen Hükûmet, bu girişimden kısa sürede olumlu sonuç almıştır.

Arthur Gough Calthorpe

Nitekim İngiliz Hükûmeti Akdeniz Filosu Başkumandanı Koramiral Arthur Gough Calthorpe'a İngiltere, hatta Müttefikler adına mütareke görüşmelerini yürütme yetkisi vermiştir

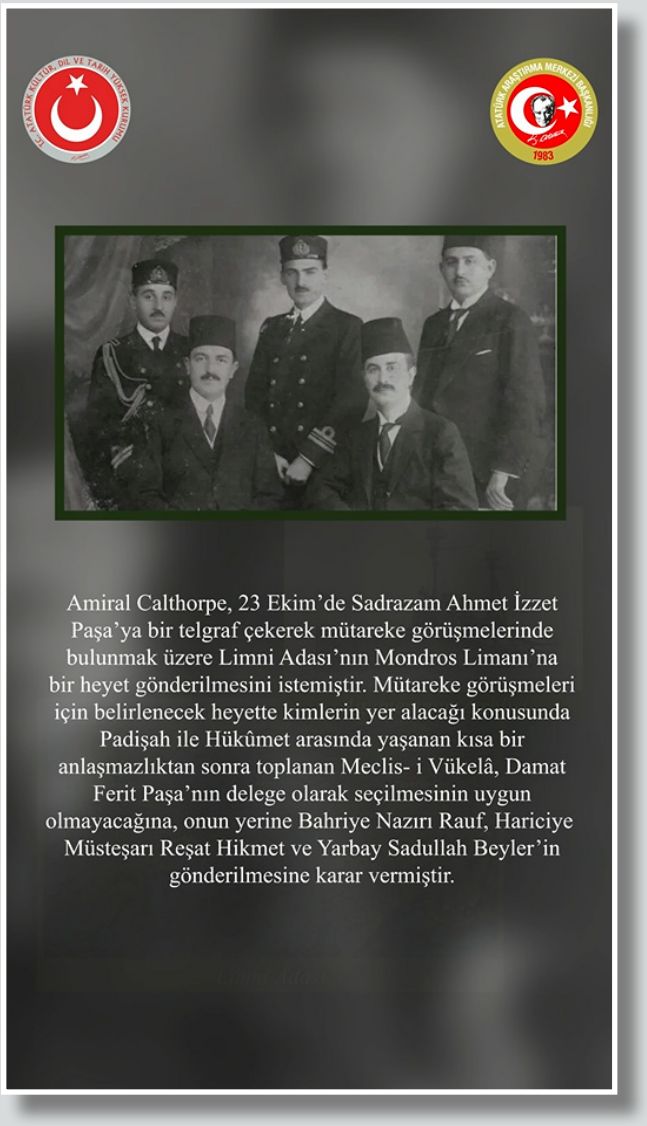

Amiral Calthorpe, 23 Ekim'de Sadrazam Ahmet İzzet Paşa'ya bir telgraf çekerek mütareke görüşmelerinde bulunmak üzere Limni Adası'nın Mondros Limanı'na bir heyet gönderilmesini istemiştir. Mütareke görüşmeleri için belirlenecek heyette kimlerin yer alacağı konusunda Padişah ile Hükûmet arasında yaşanan kısa bir anlaşmazlıktan sonra toplanan Meclis- i Vükelâ, Damat Ferit Paşa'nın delege olarak seçilmesinin uygun olmayacağına, onun yerine Bahriye Nazırı Rauf, Hariciye Müsteşarı Reşat Hikmet ve Yarbay Sadullah Beyler'in gönderilmesine karar vermiştir.

27 Ekim 1918'de Mondros limanında demirli Agamemnon zırhlısında başlayan mütareke görüşmelerine İtilaf Devletleri heyetine İngiltere'nin Akdeniz Filosu Kumandanı Amiral Calthorpe, Osmanlı Devleti heyetine ise Bahriye Nazırı Rauf Bey başkanlık etmiştir.

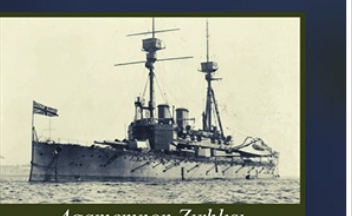

Agamemnon Zırhlısı

Limni Adası

Amiral Calthorpe, müzakereler başlar başlamaz kendisine bildirilmiş olan mütareke metnini Osmanlı delegelerine okumuş ve ilk dört maddesinde en ufak bir değişiklik yapılamayacağını bildirmiştir. Amiral Calthorpe'un bu teklifleri Türk heyeti tarafından İstanbul'a iletilmiştir. Ancak İstanbul'dan gönderilen değişiklik teklifleri, daha önce delegelere verilen direktifler gibi, İngiliz Amirali tarafından dikkate dahi alınmamıştır.

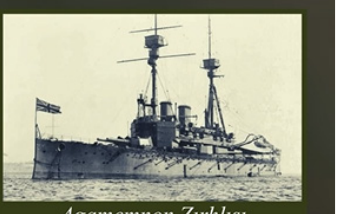

Agamemnon Zırhlısı

Limni Adası

Calthorpe, yalnızca Boğazların işgali sırasında Osmanlı birliklerinin bulunmasını ve Yunan gemilerinin akşam karanlığında geçmelerini Hükûmeti'ne bildireceğini söylemiştir. Ancak bu husus da yerine getirilmemiştir. Görüşmelere oldukça sakin, iyi niyetli, nazik bir üslupla başlayarak Rauf Bey üzerinde yakın dost etkisi bırakan ve ateşkes hükümlerini tek tek kabul ettirmeyi başaran Calthorpe, müzakerelerin sonuna doğru Osmanlı heyetine, şartların reddi veya kabulü konusunda son kararın hemen kendilerine bildirilmesi şeklinde sert bir tutum almıştır.

Bu nedenle Türk heyeti, İstanbul'dan gelecek cevabı beklemeden, dört gün süren ve beş oturumda tespit edilen; Osmanlı Devleti açısından her biri diğerinden ağır olmak üzere toplam 25 maddeden oluşan mütarekeyi 30 Ekim 1918'de imzalamıştır.

Osmanlı Devleti'nin kayıtsız-şartsız teslimini sağlayan Mütareke hükümlerine genel olarak bakıldığında özellikle boğazların işgalini esas alan ilk üç maddesi, el koymayı tasarladıkları ve o vakit açıklamadıkları stratejik noktaların işgalini sağlayan 7. madde ve bu maddenin gereğini yerine getirmede hayati önem taşıyan Osmanlı ordusunun dağıtılmasını ve silahsızlandırılmasını amaçlayan 5. ve 20. maddeler dikkatleri çekmektedir.

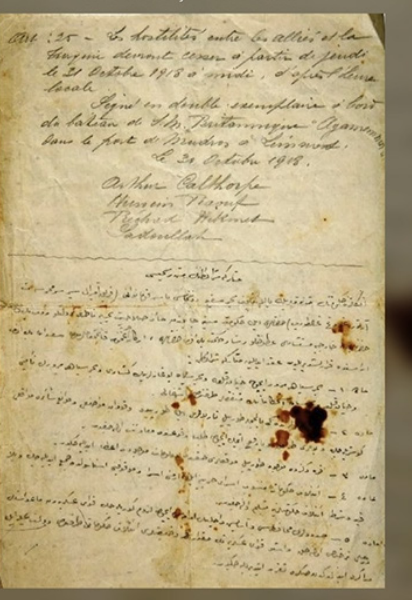

Bu maddelere Toros Tünellerinin işgalini esas alan 10. madde, doğuda 1914 sınırına çekilmeyi şart koşan 11. madde ve altı vilayetin işgalini öngören 24. maddeyi de eklemek mümkündür. Mütarekenin birçok maddesi oldukça muğlâk olup çeşitli şekilde yorumlamaya ve uygulamaya açık tutulmuş, özellikle Osmanlı ordusunun devletin sınırlarını ve iç düzenini sağlayamayacak bir duruma sokulmak istendiği izleniminden kaçınılmıştır. Böylece İtilâf Devletleri Türk ordusu ile ilgili gerçek düşüncelerini ortaya koymaktan çekinmişler ve uygulamada her tarafa çekilebilen bir metin hazırlamışlardır.

Mütareke şartlarının bu şekilde belirlenmiş olması, I. Dünya Savaşı'nın temel nedenini göstermesi açısından da ehemmiyetlidir. Ayrıca Hükûmet haberleşmesi dışındaki bütün iletişim, haberleşme 12. madde bağlamında denetim altına alınmış, en temel haklardan biri ortadan kaldırılmıştır.

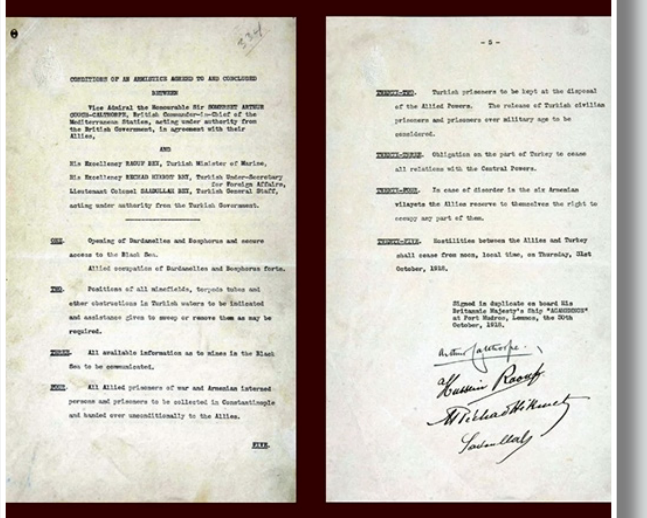

CONDITIONS OF AN ARMISTICE AGREED TO AND CONCLUDED BETWEEN

Vice Admiral the Honourable Sir SOMERSET ARTHUR GOUGH-CALTHORPE, British Commander-in-Chief of the Mediterranean Station, acting under authority from the British Government, in agreement with their Allies,

AND

His Excellency RAOUF BEY, Turkish Minister of Marine,
His Excellency RECHAD HIKMOU BEY, Turkish Under-Secretary for Foreign Affairs,
Lieutenant Colonel SADOULLAH BEY, Turkish General Staff,
acting under authority from the Turkish Government.

ARTICLE I. Opening of Dardanelles and Bosphorus and secure access to the Black Sea.
Allied occupation of Dardanelles and Bosphorus forts.

ARTICLE II. Positions of all minefields, torpedo tubes and other obstructions in Turkish waters to be indicated and assistance given to sweep or remove them as may be required.

ARTICLE III. All available information as to mines in the Black Sea to be communicated.

ARTICLE IV. All Allied prisoners of war and Armenian interned persons and prisoners to be collected in Constantinople and handed over unconditionally to the Allies.

ARTICLE V. Turkish prisoners to be kept at the disposal of the Allied Powers. The release of Turkish civilian prisoners and prisoners over military age to be considered.

ARTICLE VI. Obligation on the part of Turkey to cease all relations with the Central Powers.

ARTICLE VII. In case of disorder in the six Armenian vilayets the Allies reserve to themselves the right to occupy any part of them.

ARTICLE VIII. Hostilities between the Allies and Turkey shall cease from noon, local time, on Thursday, 31st October, 1918.

Signed in duplicate on board His Britannic Majesty's ship "AGAMEMNON" at Port Mudros, Lemnos, the 30th October, 1918.

- 3 -

Müttefikler, Osmanlı Devleti ile imzalanan mütarekenâmeye bir teslim belgesi gözüyle baktıklarından, Türk ordusunu dağıtarak daha rahat hareket etmeyi düşünmüşlerdir. Yine Müttefikler mütarekeye zaman kaydı koymamak suretiyle Osmanlı Devleti'nin en ağır şartları kabul edinceye kadar mütarekeyi uzatmak salahiyetini ellerinde tutmuşlardır.
Yine mütarekenin 1., 2., 3., 6., 8., 9., 13., 14. ve 18. maddelerinin doğrudan veya dolaylı olarak deniz yolları ile ilgili olması, İngiltere'nin dönemin en önemli askerî ve ticari ulaşım hattını oluşturan denizlere ve donanmaya verdiği öneme dikkatleri çekmiştir.

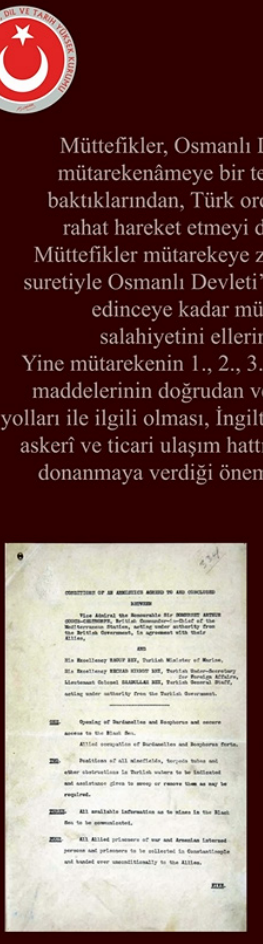

Ayrıca bu mütareke bir teslim belgesi niteliğinde olduğundan yaptırımı da söz konusu edilmemiştir. Bu nedenle mütareke denetimi ve uygulaması uluslararası bir güvenceye kavuşturulmamış, imzacıların iyi niyetine bırakılmıştır. Nitekim mütarekenin uygulaması hiç de Osmanlı Devleti idarecilerinin ümit ettiği gibi olmamış, İngiltere ve müttefikleri için geçerli olan mütareke değil, daha önce savaş devam ederken aralarında imzaladıkları gizli paylaşım antlaşmaları olmuştur. Bu nedenle, üç gün gibi kısa bir süre sonra, İtilaf devletleri mütarekeye aykırı bir şekilde, 3 Kasım 1918'de Musul'dan başlayarak Türk topraklarını işgallere başlamışlardır.

Osmanlı Hükûmeti tarafından olumlu karşılanmakla birlikte, Mondros Ateşkes Anlaşması, Osmanlı Devleti'nin siyasi ve askerî varlığını sona erdiren bir belge niteliğindedir. Türk tarihinde görülen en ağır şartları içeren mütareke ile çeşitli araçlar ve yöntemler kullanılarak zayıflatılan Osmanlı Devleti'nin askerî yöntemle yıkılması gerçekleştirilmiştir. Başkentinin işgal edilmesinin alt yapısı hazırlanmış, Türklerin dört yüz yıldan fazla yönetmiş oldukları Orta Doğu'dan yani geleceğin enerji bölgelerinden tasfiyesi gerçekleştirilmiş, "şark meselesi"nin batılı devletler yararına çözümü için kapı aralanmış, Türkleri Türkiye'den atmak, atılamıyorlarsa Anadolu'da imha etmek amacına bir adım daha yaklaşılmıştır.

Bir bakıma şark meselesini veya Türk meselesini çözüme kavuşturmak için de harekete geçmişler, başkent İstanbul dâhil, Türkiye'nin dört bir yanını işgal etmişlerdir. Bu işgallere karşı çıkan Türk milleti, Mustafa Kemal Paşa önderliğinde bağımsızlığını korumak için İstiklal Savaşı'nı yapmış, Ankara merkezli yeni Türk devletini, Cumhuriyeti'ni kurmayı ve şark meselesini kendi lehine çözüme kavuşturmayı, bu bağlamda hazırlanılan ve Türklerin imha planı olarak bilinen Sevr Antlaşması'nı sonuçsuz bırakmayı başarmış, Türkiye'deki varlığını Lozan Barış Antlaşması ile yeniden kabul ettirmiştir.

İçeriğe ulaşmak için QR kodu okutabilirsiniz

ATATÜRK ARAŞTIRMA MERKEZİ BAŞKANLIĞI
1983

Bilim Kurulu Üyelerinden

Atatürk Araştırma Merkezi (ATAM) Bilim Kurulu Asli Üyesi Prof. Dr. Ayten Sezer Arığ, “Ankara’nın Başkent Oluşu” başlıklı bilgilendirici bir sosyal medya paylaşımı hazırladı.

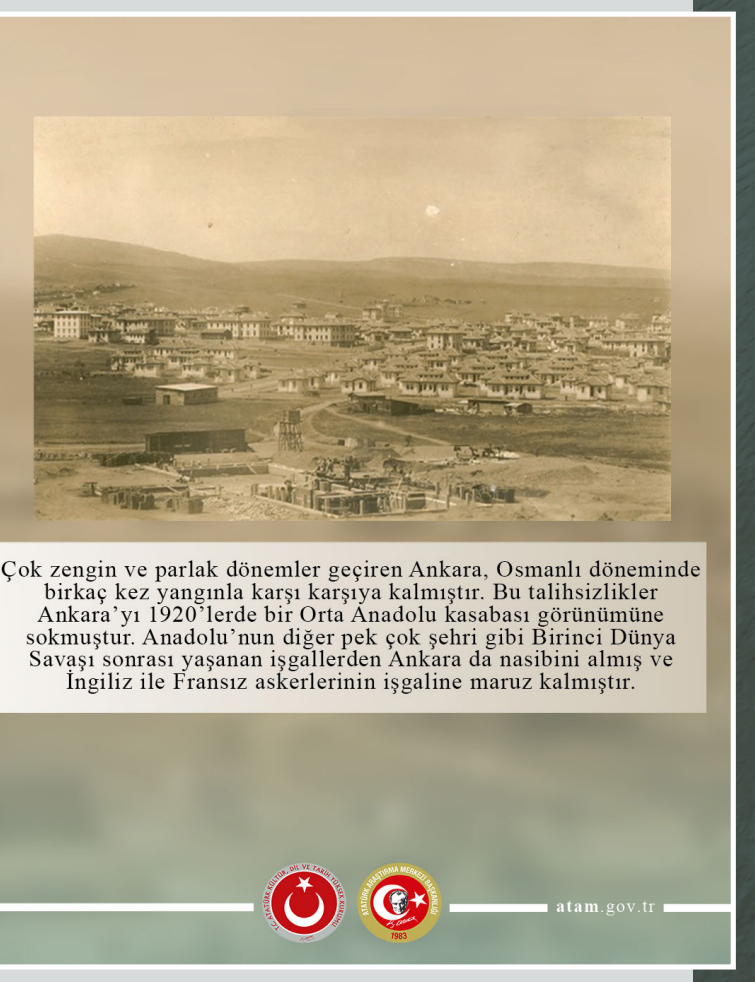

İçeriğe ulaşmak için QR kodu okutabilirsiniz

Millî Mücadele'nin başarıyla sonuçlanması üzerine 24 Temmuz 1923 tarihinde Lozan Barış Antlaşması'nın imzalanmasından sonra Birinci Türkiye Büyük Millet Meclisi sona ermiş ve yeni seçimler yapılarak 11 Ağustos 1923'te İkinci TBMM Dönemi başlamıştır.

2 Ekim'de işgal güçleri İstanbul'dan ayrılmış ve 6 Ekim 1923 tarihinde Şükrü Naili Paşa komutasındaki Türk askerî birlikleri törenle şehre girmişlerdir. Bu süreçte daha önce Osmanlı döneminde de gündeme gelen başkentin İstanbul'dan taşınması konusu bu dönemde de ele alınmış ve İsmet Paşa ile 14 milletvekilinin, 9 Ekim 1923 tarihinde verdikleri yasa önerisinde Ankara'nın coğrafi ve stratejik konumunun önemine dikkat çekilmiş ve 23 Nisan 1920'den beri fiilen hükûmet merkezi olan Ankara'nın TBMM tarafından 13 Ekim 1923 tarihinde Türkiye'nin başkenti olması kabul edilmiştir.

Beş yüz yıla yakın Osmanlı başkenti (payitahtı) olan İstanbul, Ankara'ya kaymış, Ankara, devletin ve Türkiye'nin hem kalbi hem de beyni konumuna gelmiştir. 1924'te kabul edilen Anayasa'da da değiştirilmesi teklif dahi edilemez denilen bir madde ile yeni Türkiye'nin yeni başkenti olarak yer almıştır.

Batılı pek çok ülke Ankara'nın başkent oluşunu kabul etmek istemeseler de zamanla bu durumu kabullenerek elçiliklerini Ankara'ya taşımak zorunda kalmışlardır. Ankara'nın siyasetin olduğu kadar, bilim ve sanatın merkezi olarak modern bir başkent olması için önemli çalışmalar yapılmaya başlanmıştır.

Ankara'nın Başkent oluşunun 102. yılı kutlu olsun.

Bilim Kurulu Üyelerinden

Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı Bilim Kurulu Asli Üyesi Prof. Dr. Bengül Bolat, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün Millî Mücadele sürecini ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuna uzanan tarihî gelişmeleri kendi anlatımıyla aktardığı Nutuk adlı eserini konu alan bir sosyal medya içeriği hazırladı.

Mücadelenin tüm aşamaları ayrıntılı bir biçimde ele alınır. Atatürk, olayları kronolojik bir düzende anlatır. Bu anlatımda; Milli Mücadele dönemi boyunca karşılaşılan zorluklar, yapılan hatalar ve bu süreçteki tüm kritik kararlar tüm ayrıntıları ile

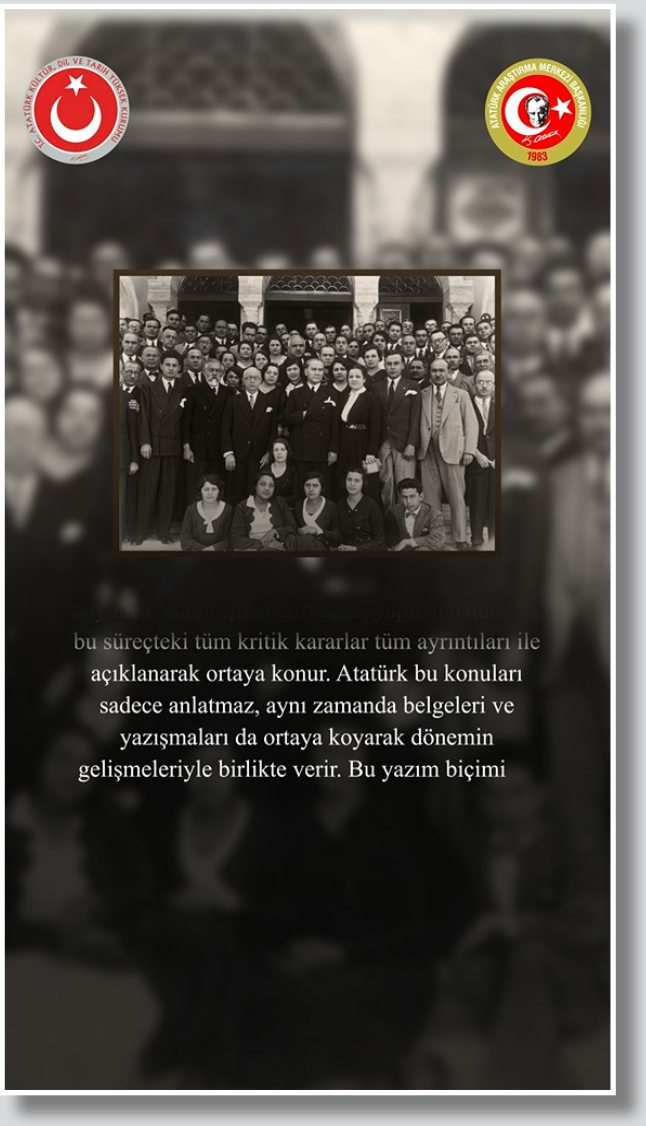

bu süreçteki tüm kritik kararlar tüm ayrıntıları ile açıklanarak ortaya konur. Atatürk bu konuları sadece anlatmaz, aynı zamanda belgeleri ve yazışmaları da ortaya koyarak dönemin gelişmeleriyle birlikte verir. Bu yazım biçimi

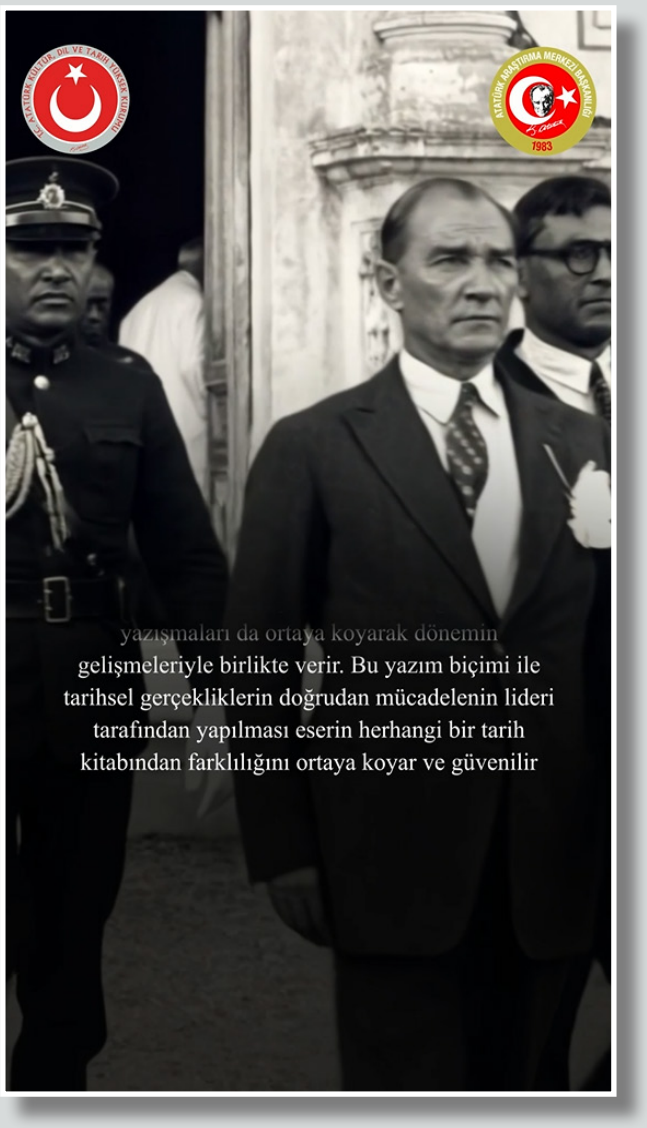

yazışmaları da ortaya koyarak dönemin gelişmeleriyle birlikte verir. Bu yazım biçimi ile tarihsel gerçekliklerin doğrudan mücadelenin lideri tarafından yapılması eserin herhangi bir tarih kitabından farklılığını ortaya koyar ve güvenilir

tarafından yapılması eserin herhangi bir tarih kitabından farklılığını ortaya koyar ve güvenilir birinci el kaynak özelliğini kazandırır. Atatürk, eserindeki anlatımında olaylara yaklaşımını, milli egemenlik ve çağdaşlaşmaya yönelik görüşlerini

ortaya koymuştur. Bu görüşlerin her biri ilkeler halinde şekillenmiş, Türkiye Cumhuriyeti'nin temel taşlarına dönüşmüştür. Tüm bu özellikler; Nutuk'un sadece bir hatırat veya kişisel anlatılar olmasının

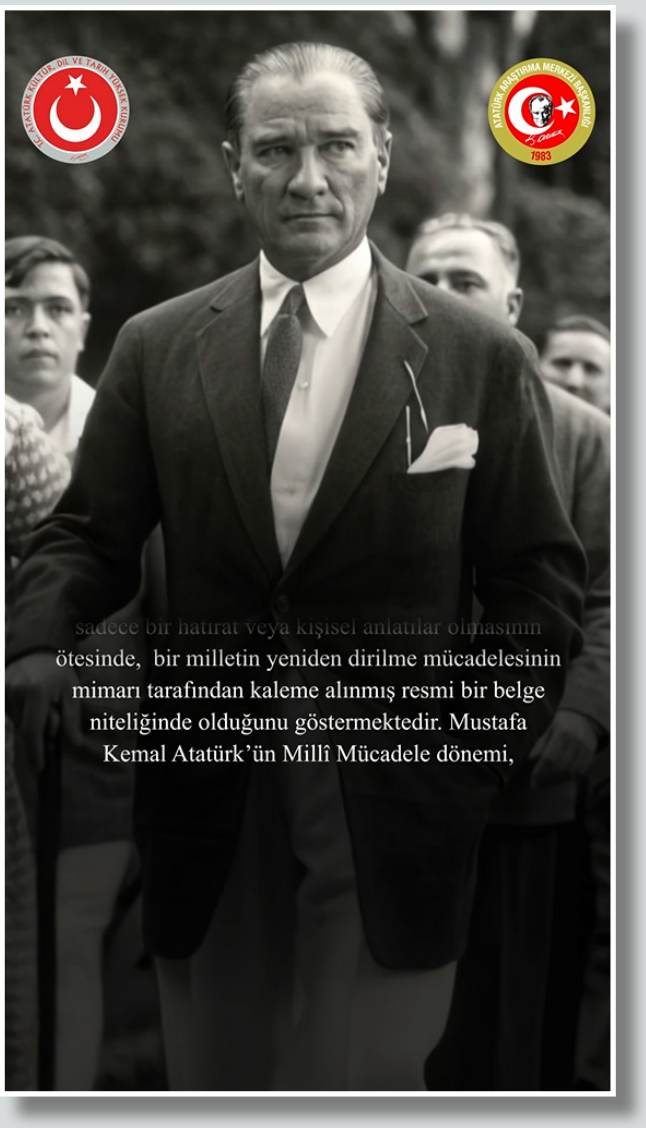

ötesinde, bir milletin yeniden dirilme mücadelesinin mimarı tarafından kaleme alınmış resmi bir belge niteliğinde olduğunu göstermektedir. Mustafa Kemal Atatürk'ün Millî Mücadele dönemi,

mimarı tarafından kaleme alınmış resmi bir belge niteliğinde olduğunu göstermektedir. Mustafa Kemal Atatürk'ün Millî Mücadele dönemi, Cumhuriyetin ilanı ve sonrasındaki devriminin 1927 yılına kadar olan 8 yıllık sürecini, bu denli ayrıntılı olarak günlerce konuşarak aktarması geleceğe eksiksiz tarihi bir belge bırakma amacı taşımaktadır.

Harf Devrimi sonrasında yeni alfabe ile yeniden yayımlanmıştır. Yıllar içinde defalarca yeniden bastırılmış, çok sayıda yabancı dile çevrilmiştir.

İçeriğe ulaşmak için QR kodu okutabilirsiniz

ATATÜRK ARAŞTIRMA MERKEZİ BAŞKANLIĞI
1983

Bilim Kurulu Üyelerinden

Atatürk Araştırma Merkezi (ATAM) Bilim Kurulu Asli Üyesi Prof. Dr. İsmet Türkmen, “Mudanya Mütarekesi” başlıklı bilgilendirici bir sosyal medya içeriği hazırladı.

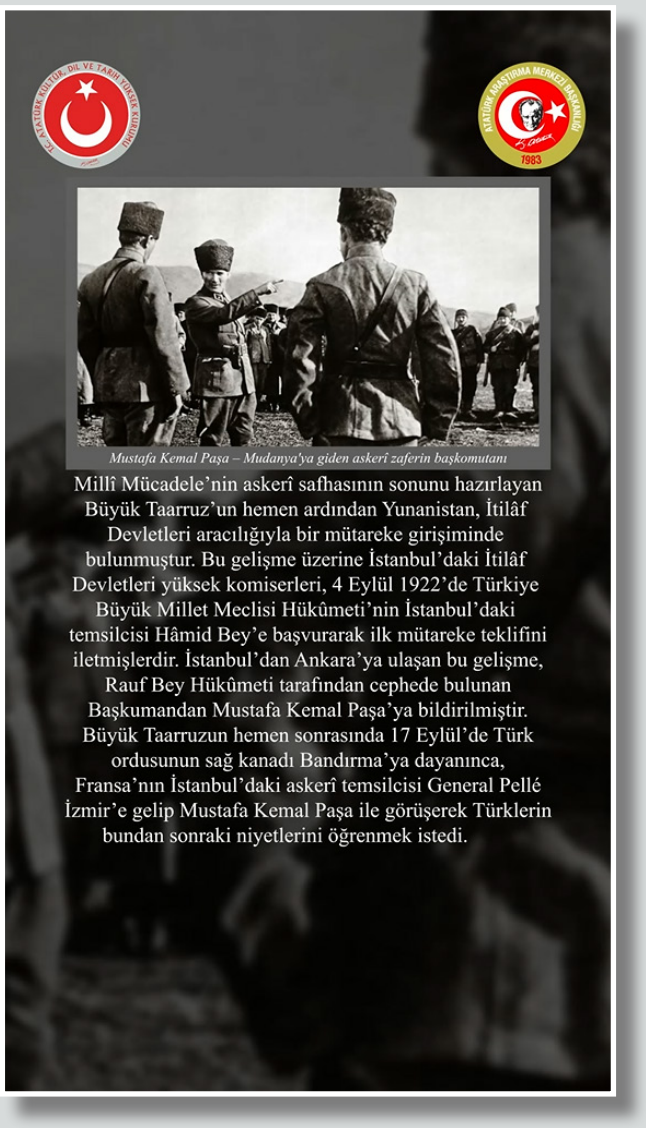

Görüşmelerde İngiltere'yi General Harington, Fransa'yı General Charpy, İtalya'yı General Mombelli temsil etmiştir. Yunan temsilcileri ise görüşmelere doğrudan katılmayarak gemide beklemiştir.
Soldan Fransız Generali Şarpi, İngiliz Generali Harington, İsmet Paşa ve İtalyan Generali Monpelli görülüyor.
İsmet Paşa ve Türk Heyeti (Türk tarafını Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa temsil etmiş; Fevzi Paşa ve Refet Paşa da Mudanya'da bulunmuştur.)
Bunun üzerine 3 Ekimde başlayan görüşmelerde Türkiye'yi İsmet Paşa, İngiltere'yi General Harrington, Fransa'yı General Charpy, İtalya'yı General Monbelli ve Yunanistan'ı da General Mazarakis temsil ediyordu.

General Pellé ile yapılan görüşmelerden ve Bouillon ile temaslardan sonra da Türk ordusunun Boğazlar yönündeki ilerleyişi devam etti. 23 Eylül 1922'de İtilâf Devletleri Dışişleri Bakanları tarafından gönderilen notada, Türkiye'nin Venedik veya başka bir şehirde toplanması planlanan barış konferansına katılması ve görüşmeler süresince Boğazlar'daki tarafsız bölgelere asker göndermemesi şartıyla, Edirne dâhil Doğu Trakya'nın Meriç'e kadar Türkiye'ye bırakılabileceği bildirildi. Bu diplomatik girişim, İtilâf Devletleri'nin askerî çatışmayı önlemeye yöneldiğini gösteriyordu.
Öte yandan Anadolu'daki ağır yenilgi Yunanistan'da siyasî ve askerî bir krize yol açtı. 27 Eylül'de Atina'da başlayan gelişmeler sonucunda Kral Konstantin tahttan indirildi ve Yunan hükûmeti değişti. Bu ortamda Yunanistan, Türkiye'nin mütareke için ileri sürdüğü Doğu Trakya'nın boşaltılması ve Yunan kuvvetlerinin Meriç'in batısına çekilmesi şartlarını kabul etmek zorunda kaldı.

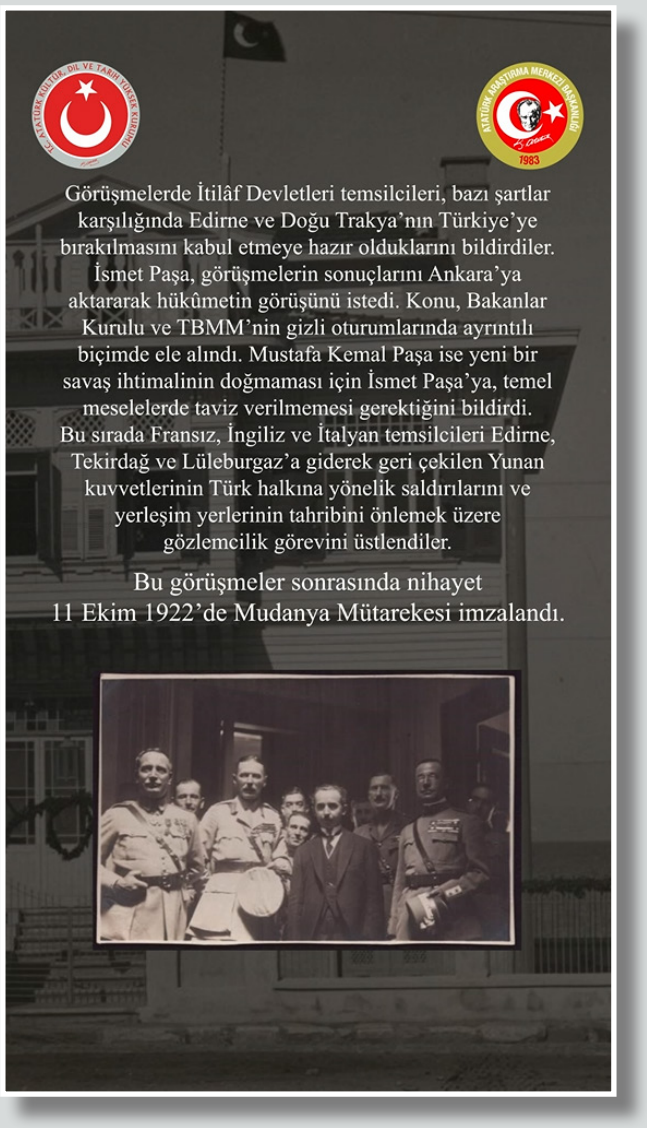
Görüşmelerde İtilâf Devletleri temsilcileri, bazı şartlar karşılığında Edirne ve Doğu Trakya'nın Türkiye'ye bırakılmasını kabul etmeye hazır olduklarını bildirdiler. İsmet Paşa, görüşmelerin sonuçlarını Ankara'ya aktararak hükûmetin görüşünü istedi. Konu, Bakanlar Kurulu ve TBMM'nin gizli oturumlarında ayrıntılı biçimde ele alındı. Mustafa Kemal Paşa ise yeni bir savaş ihtimalinin doğmaması için İsmet Paşa'ya, temel meselelerde taviz verilmemesi gerektiğini bildirdi. Bu sırada Fransız, İngiliz ve İtalyan temsilcileri Edirne, Tekirdağ ve Lüleburgaz'a giderek geri çekilen Yunan kuvvetlerinin Türk halkına yönelik saldırılarını ve yerleşim yerlerinin tahribini önlemek üzere gözlemcilik görevini üstlendiler.
Bu görüşmeler sonrasında nihayet
11 Ekim 1922'de Mudanya Mütarekesi imzalandı.

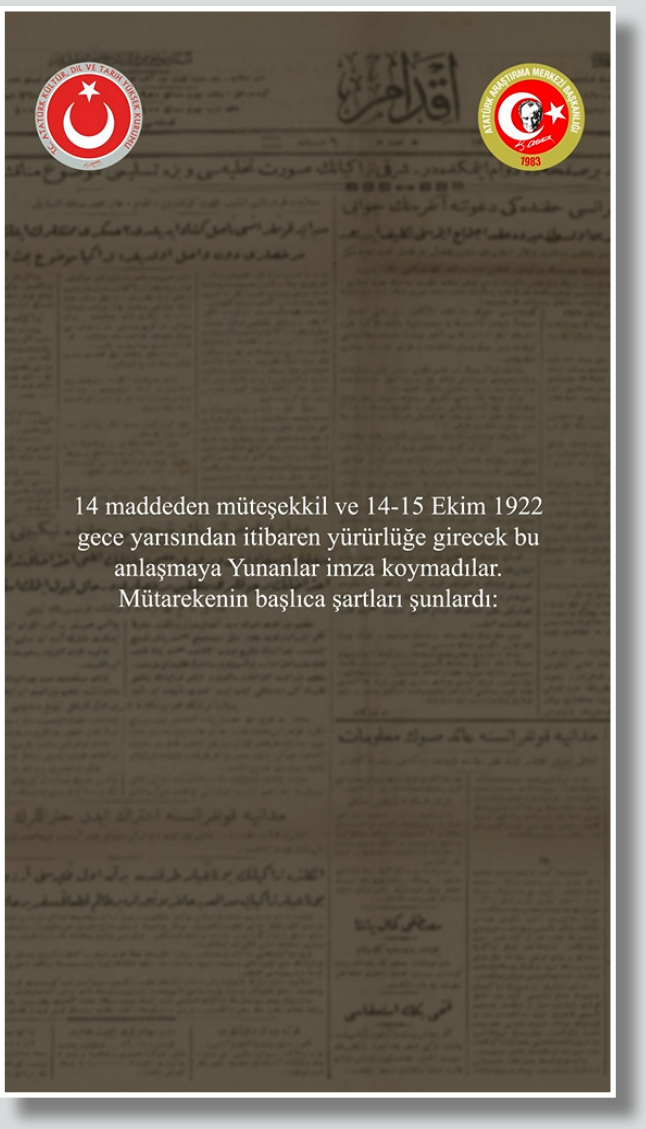
14 maddeden müteşekkil ve 14-15 Ekim 1922 gece yarısından itibaren yürürlüğe girecek bu anlaşmaya Yunanlar imza koymadılar. Mütarekenin başlıca şartları şunlardı:

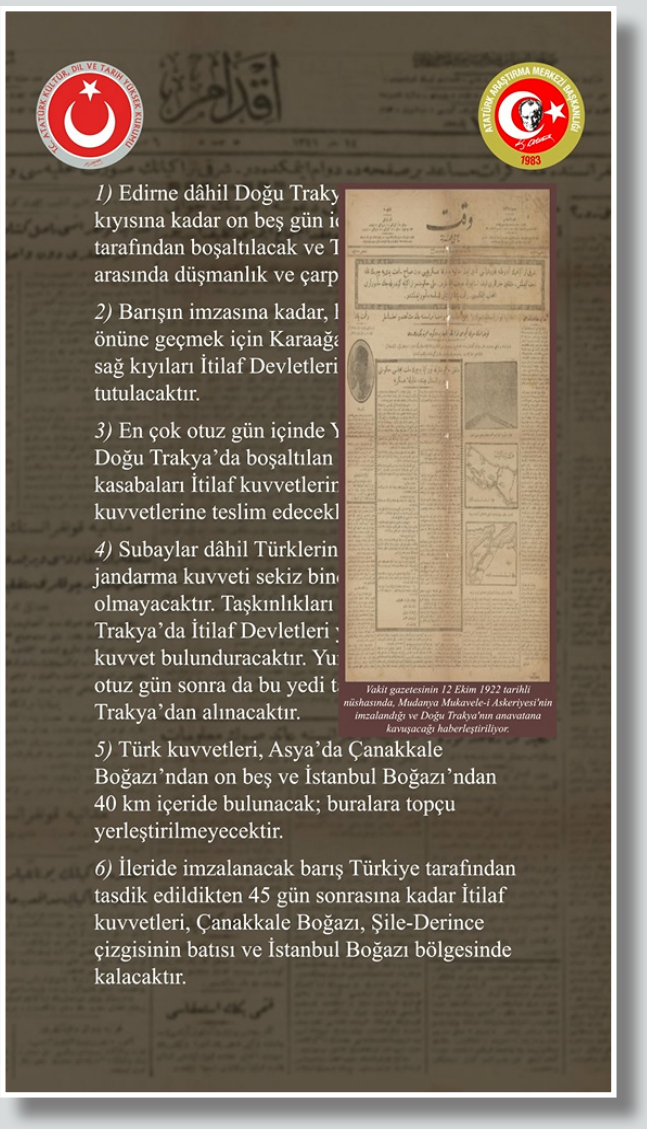

1) Edirne dâhil Doğu Traky
kıyısına kadar on beş gün i
tarafından boşaltılacak ve T
arasında düşmanlık ve çarp

2) Barışın imzasına kadar, l
önüne geçmek için Karaağ
sağ kıyıları İtilaf Devletleri
tutulacaktır.

3) En çok otuz gün içinde
Doğu Trakya'da boşaltılan
kasabaları İtilaf kuvvetlerir
kuvvetlerine teslim edecekl

4) Subaylar dâhil Türklerin
jandarma kuvveti sekiz bin
olmayacaktır. Taşkınlıkları
Trakya'da İtilaf Devletleri
kuvvet bulunduracaktır. Yu
otuz gün sonra da bu yedi t
Trakya'dan alınacaktır.

Vakit gazetesinin 12 Ekim 1922 tarihli nüshasında, Mudanya Mukavele-i Askeriyesi'nin imzalandığı ve Doğu Trakya'nın anavatana kavuşacağı haberleştiriliyor.

5) Türk kuvvetleri, Asya'da Çanakkale Boğazı'ndan on beş ve İstanbul Boğazı'ndan 40 km içeride bulunacak; buralara topçu yerleştirilmeyecektir.

6) İleride imzalanacak barış Türkiye tarafından tasdik edildikten 45 gün sonrasına kadar İtilaf kuvvetleri, Çanakkale Boğazı, Şile-Derince çizgisinin batısı ve İstanbul Boğazı bölgesinde kalacaktır.

Refet Paşa, TBMM adına İstanbul mümessili ve İzmir mebusu olarak 15 Ekimde Trakya'nın doğusunu almaya tayin edildi. 19 Ekim 1922 tarihinde Refet Paşa Mudanya'dan gemi ile İstanbul'a geldi. Görülmemiş bir tezahüratla karşılandı. Türk ordusu ise 6 Ekimde İstanbul'a gelmişti. Düşman ise "Geldikleri gibi gidiyordu". 30 Kasım 1922 tarihinde Edirne, Türk kuvvetlerine teslim edildi. 25 Temmuz 1920'den beri Yunan işgalinde olan Edirne de böylece kurtulmuştu.

Mudanya Mütarekesinin imzalanmasıyla 1918 yılından itibaren devam eden Türk Millî Mücadele hareketinin askerî safhası kapanmış, dolayısıyla Türk-Yunan savaşı sona ermiştir. Mütareke ile Ankara Hükûmeti Büyük Taarruzla kazanılan askerî ve siyasi avantajı mükemmel bir şekilde kullanarak Doğu Trakya'yı savaşmadan kazanmıştır. İtilaf Devletleri bloğu, ilk defa bu anlaşma ile Ankara Hükûmetini Türkiye'nin tek ve meşru bir hükûmeti olarak kabullenmiş oluyordu. Mütareke, Asya'nın Avrupa'ya karşı kazandığı bir zafer olarak kabullenilmektedir. İngiltere'nin emperyalist gayelerine hizmet eden Anadolu politikasının iflası anlamına gelen bir diplomasi zaferidir.

11 Ekim 1922, Türk İstiklâl Harbi'nin askerî safhasının sona erdiği ve diplomatik sürecin başladığı dönüm noktasıdır. Mütareke, Lozan Barış Antlaşması'na giden yolun önünü açmıştır.

Görsel: Görüşmelerin başladığı gün çekilmiş arşiv fotoğrafı.
Kaynak: Anadolu Images / Anadolu Ajansı, 3 Ekim 1922, 10.08.
Arşiv no: AA-122695769.
Kullanım: Anadolu Images lisansına tabi.

İçeriğe ulaşmak için QR kodu okutabilirsiniz

ATATÜRK ARAŞTIRMA MERKEZİ BAŞKANLIĞI
1983

Bilim Kurulu Üyelerinden

Atatürk Araştırma Merkezi (ATAM) Bilim Kurulu Asli Üyesi Doç. Dr. Melikşah Aydın, “1926 Türk Kanunu Medenîsi ve Türk Hukuk Tarihi Açısından Önemi” başlıklı bilgilendirici bir sosyal medya içeriği hazırladı.

1926 Kanun-ı Medenîsi ve Türk Hukuk Tarihi Açısından Önemi

Hazırlayan:
Doç. Dr. Melikşah AYDIN
ATAM Bilim Kurulu Asli Üyesi

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş felsefesini ve toplumsal dönüşüm hedeflerini somutlaştıran en temel hukuki metinlerden biri olan 743 sayılı Türk Kanun-ı Medenîsi, erken Cumhuriyet’in hukuk birliği ve çağdaşlaşma hedeflerinin omurgasını oluşturmuştur. 2026 yılında 100. yıl dönümünü kutlayacak olan bu kanun, sadece bir mevzuat değişikliği değil, aynı zamanda Osmanlı İmparatorluğu'nun çok hukuklu ve dine dayalı yapısından laik, üniter ve modern bir ulus-devletin birey ve aile anlayışına geçişin en mühim adımıdır.

Kanunun Meclis’te kabulünden önce 1924-1925 yıllarında Adliye Vekili Mahmut Esat (Bozkurt) başkanlığında yoğun bir şekilde çalışan bir komisyon, mukayeseli hukuk yöntemiyle başta 1907 tarihli İsviçre Medeni Kanunu olmak üzere, çeşitli Avrupa kodlarını incelemiş; sade dili, genel hükümler tekniği ve laik karakteri nedeniyle İsviçre sisteminin tercüme-resepsiyon yoluyla benimsenmesine karar vermiştir.

Adliye Vekili
Mahmut Esat Bozkurt

Kanun taslağı, TBMM Adalet Komisyonu'nda tartışılmasının ardından 17 Şubat 1926'da Genel Kurul’da oy birliğiyle kabul edildi. Kabul sırasında, çeşitli itirazlar yükselse de Kanun 4 Nisan 1926'da Resmî Gazete'de yayımlanmıştır. Altı aylık geçiş dönemindeki dil ve terim uyarlamalarının tamamlanmasının ardından 4 Ekim 1926’da yürürlüğe girmiştir. Aynı yıl kabul edilen 818 sayılı Borçlar Kanunu ile birlikte özel hukuk bütünlüğü sağlanmıştır.

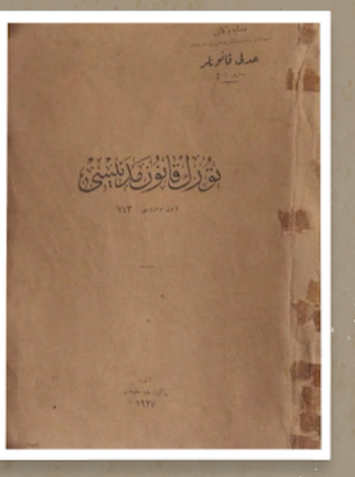

İçeriğe ulaşmak için QR kodu okutabilirsiniz

Kanunun yapısı, klasik bir medeni kanun sistematiğini haizdir: Kişiler hukuku, aile hukuku, miras hukuku ve eşya hukuku. Norm tekniği bakımından iki nitelik özellikle dikkat çekicidir. İlk olarak, hâkimin kanunda boşluk bulunan hâllerde kanun koyucu gibi hüküm tesis edebileceğini ve hakkaniyete başvuracağını öngören genel hüküm (m. 1), yorum ve hukuk yaratma süreçlerini açıkça kurumsallaştırır. İkincisi, dürüstlük kuralı ve hakkın kötüye kullanılmasının yasaklanması (m. 2), özel hukuk ilişkilerinin tamamına nüfuz eden çerçeve ilkeler olarak işlev görür; böylece katı tip kurallar yerine esnek, ilke temelli bir uygulama kültürü teşvik edilir. Mal rejimi bakımından kanuni rejim “mal ayrılığı” olarak belirlenmiştir ki, bu tercih ekonomik bireyselliği esas alan modern bir mülkiyet anlayışını yansıtır.

Medeni Kanun’un özellikleri, dönemin sosyo-politik bağlamında devrimci niteliktedir. Kanun, dinî hükümleri dışlayarak bireysel hakları seküler bir çerçevede düzenler. Bir hukuk metninin ötesinde, Türkiye'nin modernleşme projesinin temel taşı ve toplumsal bir mühendislik aracı olmuştur. Bu durum, Cumhuriyet'in 1928'de Anayasa’dan "Devletin dini İslam'dır" maddesini kaldırmasının habercisi olmuştur.

2002 yılında yürürlüğe giren 4721 sayılı yeni Türk Medeni Kanunu ile yürürlükten kaldırılan bu temel metin, yaklaşık 100 yıldır Türk toplumunun hukuka olan güveninin altyapısını şekillendiren en önemli metinlerden biridir. Türk Kanun-ı Medenîsi’nin Türkiye'nin modernleşme serüvenindeki yeri ve önemi, hukuk tarihi ve cumhuriyet tarihi açısından üzerinde durulmaya değer bir araştırma konusudur.

10

HABERLEŞME ÜYELERİNDEN

Haberleşme Üyelerinden

Atatürk Araştırma Merkezi (ATAM) Haberleşme Üyesi Prof. Dr. Hüseyin Kalemli, “İstanbul’un Düşman İşgalinden Kurtuluşu” başlıklı bilgilendirici bir sosyal medya içeriği hazırladı.

İSTANBUL’UN DÜŞMAN İŞGALİNDEN KURTULUŞU

Hazırlayan:
Prof. Dr. Hüseyin KALEMLİ
ATAM Haberleşme Üyesi

Osmanlı Devleti, Birinci Dünya Savaşı’na, savaşı kazanacakları düşüncesiyle İttifak Devletleri safında katıldı. Ancak istediği sonucu elde edemedi ve 30 Ekim 1918’de İtilaf Devletleri ile Mondros Mütarekesi’ni imzalayarak savaştan çekildi. Mondros Mütarekesi ile bir barış devresine girileceği düşünülse de İtilaf Devletleri, mütareke hükümlerine aykırı olarak Türk topraklarını işgale başladılar. 13 Kasım 1918’de İngiliz, Fransız, İtalyan ve Yunan gemilerinden oluşan 61 parçalık donanma ile başkent İstanbul’a gelip şehri fiilen işgal ettiler.

İtilaf Devletleri, 13 Kasım 1918’de fiilî olarak kontrol altına aldıkları İstanbul’u, Anadolu’da Millî Mücadele bağlamında ortaya çıkan yeni gelişmeler ve Son Osmanlı Mebusan Meclisinin 28 Ocak 1920’de Misak-ı Millî’yi kabul edip 17 Şubat 1920’de kamuoyuna açıklamasıyla 16 Mart 1920’de resmen işgal ettiler. İstanbul’da kendi işgal yönetimlerini kuran İtilaf Devletleri idari bakımdan müdahaleci bir tavır sergilerken azınlıkların tahrikleri ile de Türklerin açılan yaralarını daha fazla deşip kanattılar. İşgalin ağır yükü İstanbul’da her geçen gün daha fazla hissedildi.

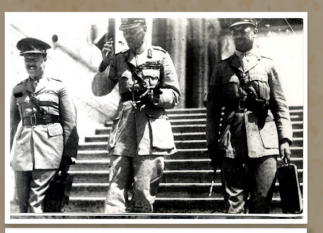

İşgaller döneminde Ankara’da Mustafa Kemal Paşa’nın başkanlığında kurulan Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmeti’nin yürüttüğü Millî Mücadele’de Batı Cephesi’nde 26 Ağustos 1922’de Büyük Taarruz Harekâtı başladı. 30 Ağustos 1922’de Başkomutanlık Meydan Muharebesi’nin kazanılmasının ardından 18 Eylül 1922’de bütün Batı Anadolu Yunan işgalinden kurtarıldı. Zaferle Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmeti ile İtilaf Devletleri arasında 11 Ekim 1922’de Mudanya Mütarekesi imzalandı. Böylece Millî Mücadele’nin askeri aşaması başarıya ulaşırken diplomasi alanında mücadele sürdürüldü.

Haberleşme Üyelerinden

Mudanya Mütarekesi'ne göre Doğu Trakya Yunanlılar tarafından boşaltılacak ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmetine teslim edilecekti. Ancak İtilaf Devletleri kuvvetleri o anda bulundukları yerlerde kalacaklardı ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmeti barış konferansı sonuçlanıncaya kadar bu karara uyacaktı. İstanbul da bu topraklar içinde kalıyordu ve barış konferansı sonuna kadar işgal kuvvetleri burada bulunacaklardı. Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmeti bu sırada Doğu Trakya'yı devir teslim almak üzere Refet Paşa'yı görevlendirdi. Refet Paşa 19 Ekim 1922'de İstanbul'a geldi.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmeti Lozan Barış Konferansı sürecinde 1 Kasım 1922'de aldığı kararla saltanat makamını kaldırdı. Bu durum karşısında boşluğa düşen İstanbul Hükûmeti 4 Kasım 1922'de istifa etti. Bunun ardından İstanbul'un resmî daireleri, doğrudan Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmeti'ne ve yine onun adına Refet Paşa'ya bağlılıklarını bildirdiler. Refet Paşa, Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmeti adına İstanbul'un idaresini üzerine aldı. Arkasından İstanbul'da kurulan işgal yönetiminin sona erdiği ilan edildi.

Lozan Barış Konferansı 20 Kasım 1922'de toplandığında İsmet Paşa'nın başkanlığını yaptığı Türk heyeti İstanbul'un tahliyesi meselesini görüşmeyi gündeme getirse de İtilaf Devletleri temsilcileri diğer isteklerini kabul ettirebilmek adına bunu hemen gündeme almak istemediler. 4 Şubat 1923'te Lozan Barış Konferansı kesildiğinde bu konuda bir sonuca varılamadı. Tahliye meselesi ancak Konferans'ın 23 Nisan 1923'te başlayan ikinci aşamasında ele alındı. 24 Temmuz 1923'te imzalanan barış antlaşması ile İstanbul'un boşaltılması da kabul edildi.

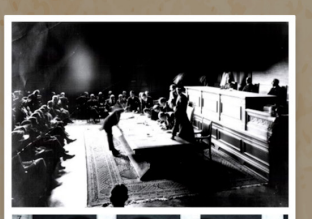

Kabul edilen Tahliye Protokolü'ne göre, Lozan Barış Antlaşması Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmeti tarafından onaylanıp yürürlüğe girdikten sonra İngiliz, Fransız ve İtalyan birlikleri altı hafta içerisinde İstanbul'u boşaltacaklardı. Bunun için ayrıca bir Tahliye ve Teslim Komisyonu oluşturuldu. Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmeti, 23 Ağustos 1923'te Lozan Barış Antlaşması'nı onayladı ve İsmet Paşa tasdik haberini bir nota ile İtilaf Devletleri temsilcilerine bildirdi. Böylece 23 Ağustos 1923 gece yarısından itibaren İtilaf Devletleri birlikleri İstanbul'dan ayrılmaya başladılar.

Haberleşme Üyelerinden

Altı hafta boyunca devam eden tahliye faaliyetlerinin sonunda İtilaf Devletleri birlikleri 2 Ekim 1923'te Türk bayrağını selamlayarak İstanbul'u tamamen boşalttılar. İtilaf Devletleri komutanları İstanbul'dan ayrılırken İstanbul Kumandanı Selahaddin Adil Paşa ile Umumi Teslim ve Tesellüm Protokolü'nü imzaladılar. İşgal kuvvetlerinden sonra Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmeti adına Şükrü Naili Paşa komutasındaki Üçüncü Kolordu birlikleri 6 Ekim 1923'te törenle İstanbul'a girip askerî idareyi devraldılar. Bugün şehrin düşman işgalinden kurtuluşu adına coşkulu kutlamalar yapıldı. Bundan sonra da İstanbul'un düşman işgalinden kurtuluş yıl dönümleri günün anlam ve önemine uygun biçimde yapılan törenlerle anıldı.

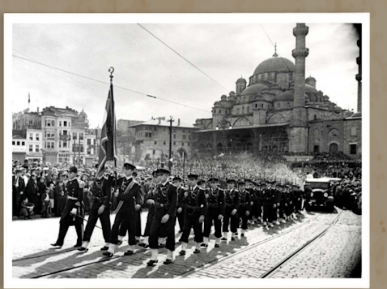

İçeriğe ulaşmak için QR kodu okutabilirsiniz

Haberleşme Üyelerinden

Atatürk Araştırma Merkezi (ATAM) Haberleşme Üyesi Doç. Dr. Seda Bayındır Uluskan tarafından “Ziya Gökalp” başlıklı bilgilendirici bir sosyal medya içeriği hazırlandı.

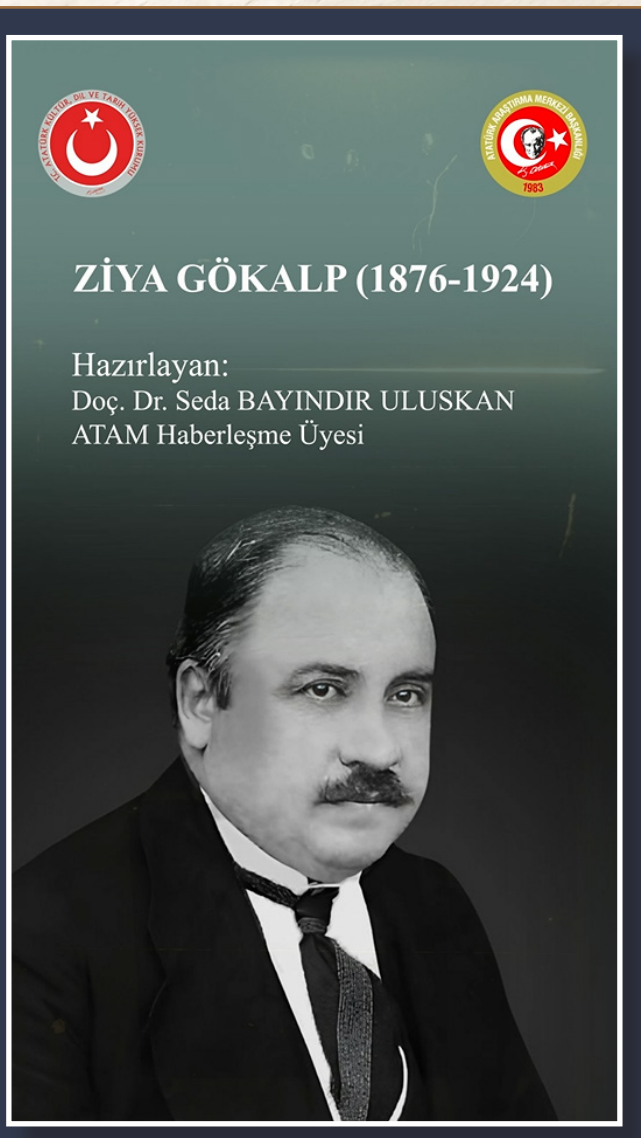

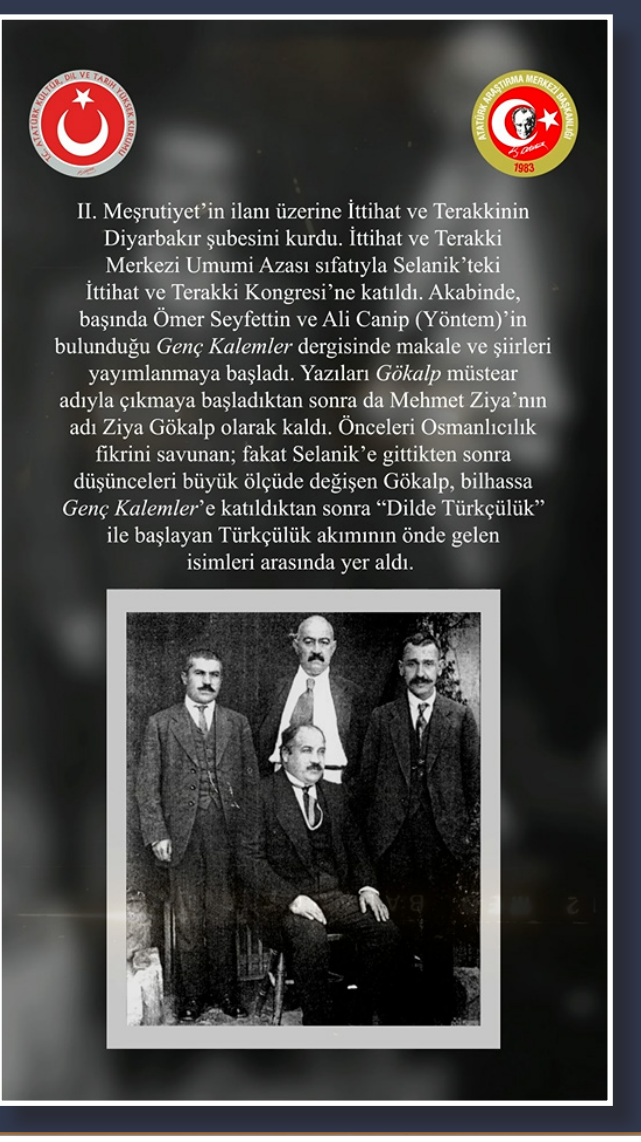

Haberleşme Üyelerinden

İçeriğe ulaşmak için QR kodu okutabilirsiniz

Sosyolojinin kurucularından Emile Durkheim'in fikir, yöntem ve yaklaşımını Türkiye'nin toplumsal yapısını anlamak ve sorunlarını tespit edip çözüm üretebilmek amacıyla rehber edindi. Bu doğrultuda yazdığı *Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak* adlı yazılarıyla fikirlerini olgunlaştırdı. İstanbul Darülfünunu Edebiyat Fakültesinde İçtimaiyat *Darülmesaisi*'ni kurup fakültenin Edebiyat programlarına Sosyoloji dersinin konulmasını sağladı. *Türk Yurdu, İçtimaiyat Mecmuası, Yeni Mecmua, Halka Doğru, Milli Tetebbular Mecmuası, Tanin, Şura-yı Ümmet* gibi dergi ve gazetelerde makaleleri yayımlandı.

Emile Durkheim

Ziya Gökalp

Mondros Mütarekesi sonrası İngilizler tarafından tutuklanarak Malta'ya sürüldü. Burada milliyetçi aydınlara Türk tarihi ve felsefesi hakkında konferanslar verdi. Ankara Hükûmeti'nin girişimleriyle esaretten kurtulan Gökalp, yurda döndükten sonra Telif ve Tercüme Encümeni Başkanlığı ve Diyarbakır Milletvekilliği yaptı. Anayasa Encümeni başta olmak üzere pek çok heyette faaliyette bulundu. Atatürk'ün de isteğiyle *Hâkimiyet-i Milliye* gazetesinde yazılar yazdı. Genç Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasında ve kültür politikalarının geliştirilmesinde siyasi kadrolara önemli katkılar sağladı.

Türk Medeniyeti Tarihi adlı eserini yazmaya başladıktan bir süre sonra hastalanan Ziya Gökalp, 25 Ekim 1924'te İstanbul'da vefat etti. Resmî cenaze töreninden sonra Divanyolu'ndaki Sultan Mahmud Türbesi'nin haziresine defnedildi. Gökalp'in başta *Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak* ve *Türkçülüğün Esasları* gibi kitapları olmak üzere kaleme aldığı yayımlanmış çok sayıda şiir, makale ve mektupları bulunmaktadır.

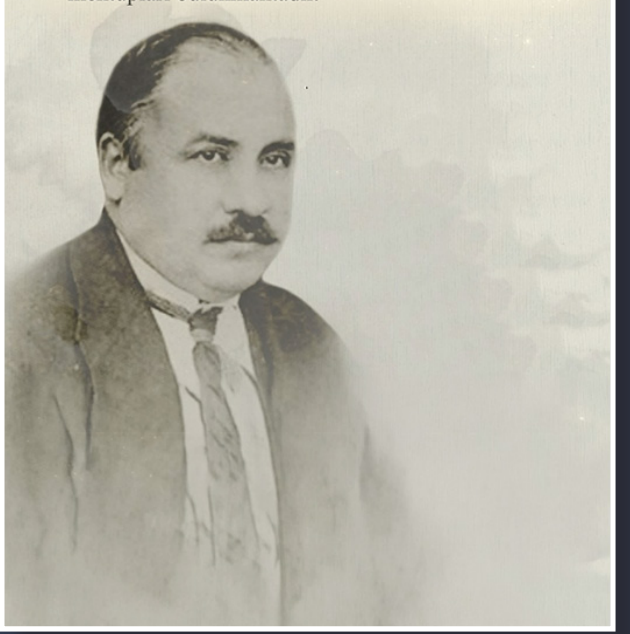

Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı

2026 Bülten

0312 285 65 11 -
0 312 285 55 12

Üniversiteler Mah.
Toplum Cad. No.5
Çankaya / ANKARA

bilgi@atam.gov.tr

www.atam.gov.tr

emagaza-atam.ayk.gov.tr

Atam.Baskanlik

atambaskanlik

@AtamBaskanlik

AtamBaskanlik